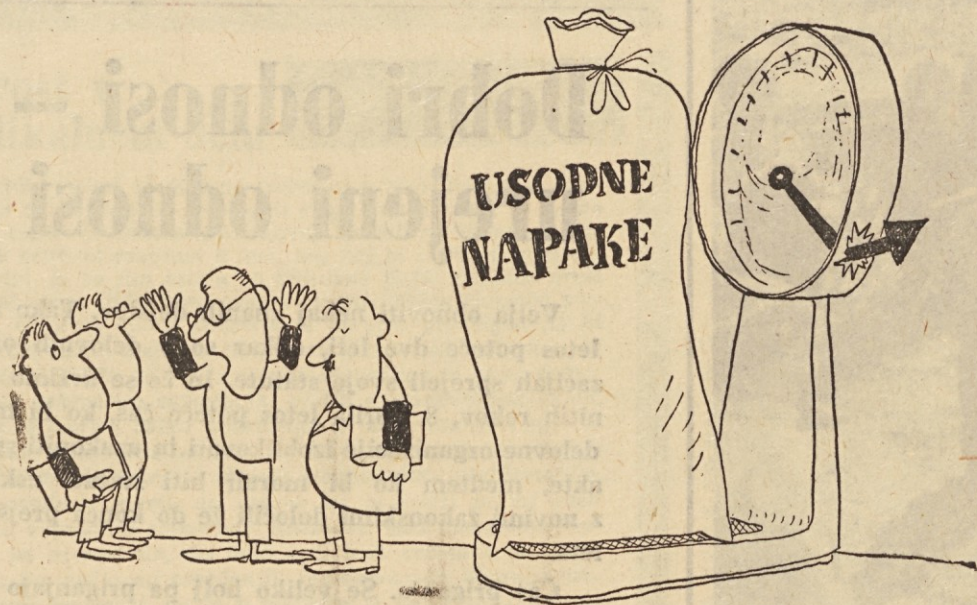

Četrtek, 31. marca 1966

Št. 12, leto XXII

— Ni nujno, da moramo odgovarjati, lahko se izgovorimo, da je tehnična pokvarjena...

Karikatura: ANDREJ NOVAK

ČETRTRA SEJA CK ZKS:

Gospodarski in družbeni cilji reforme so nerazdružljivo povezani

S kakšnimi sredstvi in na kakšne načine zagotoviti najučinkovitejše uveljavljanje sklepov III. plenuma CK ZKJ — to je bilo osrednje vprašanje IV. plenarne seje CK ZK Slovenije, ki je minuli četrtek in petek razpravljala o nalogah slovenskih komunistov pri uresničevanju družbenih in gospodarskih namenov reforme. Plenum je poudaril, da morajo vsa prizadevanja komunistov biti usmerjena k nadaljnjemu razvijanju samoupravnih odnosov in uresničitvi reforme ter k uveljavljanju tistih progresivnih sil, ki se zavzemajo, da bi delovni človek svobodneje odločal o presežnem delu in da bi se dosledneje preprečevali vsi poskusi odtujevanja pravic delovnih ljudi in delovnih organizacij.

»Ker hkrati z reformo niso mogli biti rešeni vsi problemi gospodarskega sistema — stabilizacija trga in usklajevanje cen in s tem normalnejša gospodar-

ska poslovnost, omejevanje proračunske in druge potrošnje in podobno — je mnogokrat upravičena kritika pa tudi demagoško kritiziranje ulice preglasilo

vse tiste pozitivne rezultate, ki jih je reforma že dala. Tako se naše organizacije Zveze komunistov le prepogosto niso znašle v zmedo te splošne kritike, ali pa so bile celo na obrambnih pozicijah birokratizma in ozko-srčnega lokalizma ter nacionalizma.

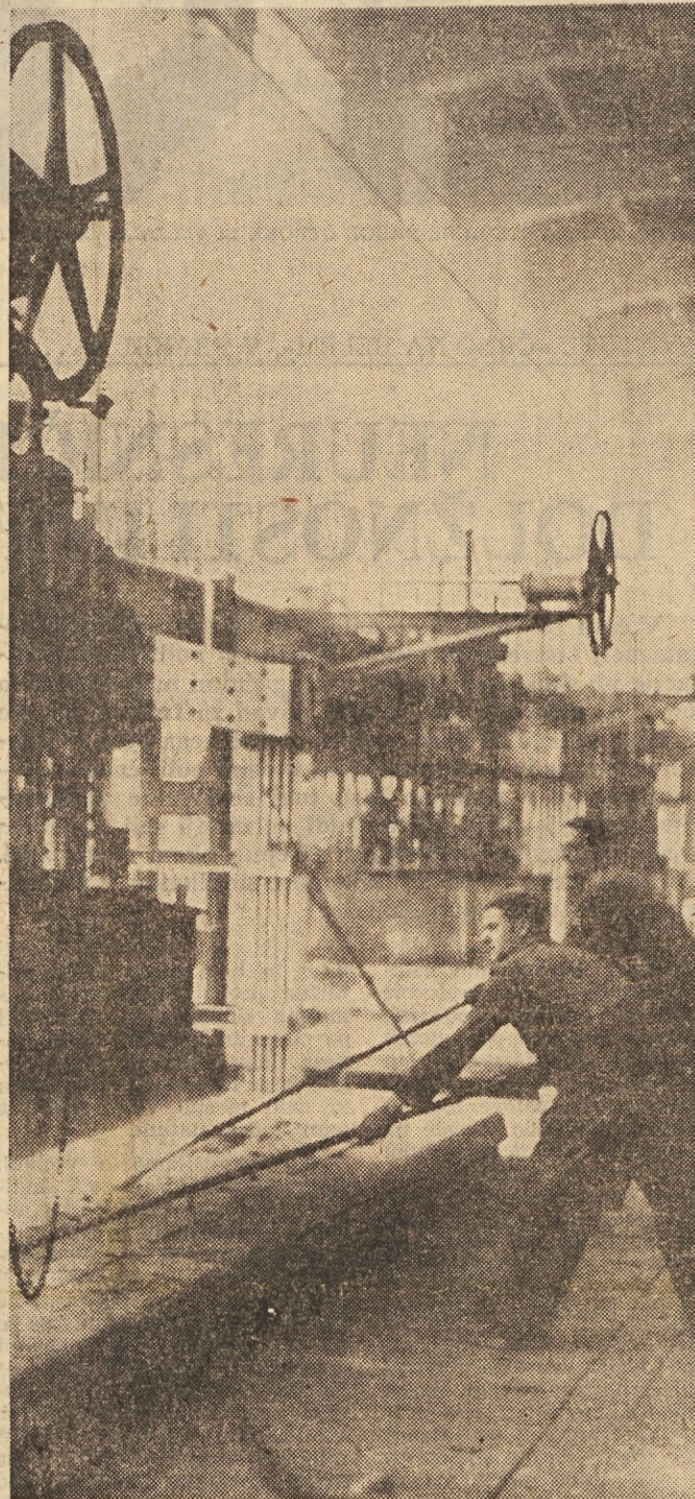
S temi besedami je politični sekretar ZK ZKS Miha Marinko v svojem uvodnem govoru na plenumu opisal razmere, v katerih je v poreformnem času delovala Zveza komunistov Slovenije in katere so porodile različne probleme v vrstah komunistov. Plenum je o vseh teh problemih izčrpno razpravljalo, na tem mestu pa bomo izdvojili le tiste, ki najbolj neposredno zadevajo življenje in delo v naših delovnih organizacijah.

ODSTRANJEVATI DEFORMACIJE V DELOVNIH KOLEKTIVIH

Slovenski komunisti se zavežajo, da prepuščanje vedno več pravic in sredstev delovnim organizacijam le omogoča, ne pa tudi samo po sebi zagotavlja krepitev samoupravnih odnosov v delovnih kolektivih. Zato morajo komunisti v delovnih organizacijah zelo odločno, kritično in pogumno odstranjevati vse odpre in deformacije, ki ovirajo ali celo preprečujejo nenehno krepitev samoupravne vloge delovnega človeka, načel nagajevanje po delu in uresničevanje drugih nalog reforme.

Dejstvo je, da kljub opredeljeni cilje in nalog reforme še niso rešena številna konkretna vprašanja, javljala pa se bodo tudi nova vprašanja. V nasprotju z duhom reforme bi bilo, če bi si prizadevali za idejno in akcijsko enotnost komunistov tako, da bi dušili ustvarjalno

(Nadaljevanje na 3. strani)

TOPILCI BELEGA ZLATA V KIDRICEVEM

FOTO SLUŽBA DE

PREVEDBA IN VALORIZACIJA STA ODKRILI SLABOSTI V POKOJNINSKEM SISTEMU

Odpraviti bistvena protislovja

● Pokojninski zakon je za precej upokojujence urenil pokojnine boljše, kot so bile urejene po prejšnji zakonodaji. Njegova določila so ugodna za tiste, ki so ali še bodo uveljavljali pokojnino po novem. Vse to moramo priznati »mlademu« zakon.

● V zakonu pa je tudi vrsta pomanjkljivosti, ki jih boleče občutijo »stari« upokojujenci.

● O slabostih, ki sta jih odkrili prevedba in valorizacija, te dni razpravljajo v skupščinskih organih.

● Zmanjšati razlike med starimi in novimi pokojninami in izpopolniti sistem tako, da bodo pokojnine dobile realno kupno moč — zahteva sindikatov.

O malokaterem zakonu smo toliko razpravljali kot o novem pokojninskem zakonu. Dali smo vrsto pripomb ter predlogov. Ko je bil zakon sprejet, smo dejali, naj njegova določila zaživijo, napake, ki se bodo v praksi pokazale, bomo popravili. Več kot leto dni je dovolj dolga doba, da so se pokazale slabe in dobre strani zakona. Za slabe strani zakona je ta doba še predolga. Boleče jih čutijo vsi tisti, ki so upravičeno pričakovali, da

(Nadaljevanje na 4. strani)

SAMOUPRAVA V »ILEGALI«

legija in upravnega vodstva — izrekajo za ali proti integracijskim procesom, čeprav še nimajo nobenega konkretnega podatka, ali bi bili taki procesi ekonomsko upravičeni ali ne. Kasneje se seveda tudi razprava v kolektivno organizirana tako, da se kolektiv mora pod dokazi tendenčno zbrane dokumentacije izreči za, milo rečeno, vnaprej sugerirano varianto. Nič koliko je tudi primerov, ko ostane pod nekakšno spovedno molčečnostjo v delovskih svetih in upravnih odborih nadaljnja investicijska politika podjetja, podatki o poslovnem uspehu, problemi rekonstrukcije in razširjanja proizvodnje.

Primerov je veliko. Naj zato le citiramo mnenje člana sindikata v eni izmed delovnih organizacij: člani kolektiva vedo več o delu partijskega aktiva kot o delu našega delavskega sveta.

Res je, ko pravimo, da nam je marsikje zatajil sistem informiranja in obveščanja. Res je, a vprašanje je, če nas ta »res« tudi že opravičuje.

A še bolj kot to, da si v delovnih organizacijah ne znamo, marsikdaj tudi nečemo, izoblikovati sistema informiranja, je res, da smo že v metodah dela predstavniških organov samouprave usmerjeni na sklepanje za zaprtimi vrati. Namesto da bi se osnove nadaljnje politike formirale že v javni obravnavi med proizvajalci v delovnih enotah, seveda na osnovi gradiva služb podjetja, so sklepi najpogostejše že predestinirani v samoupravnih organih, potem pa samo še zavoljo nekakšne demokratičnosti gredo v javno obravnavo, če seveda sploh gredo.

In ko bi iskali globlje vzroke za ta pojav, bi spet lahko ugotavljali: nerazmerjene pravice in pristojnosti samoupravnih organov, neizoblikovani ekonomski odnosi in zato nematerializirana samouprava neposrednih proizvajalcev. Skrivamo se za pročeljem poslovnih skrivnosti, individualno odgovornost pa smo tudi v predstavniških organih samouprave zamenjali s kolektivno odgovornostjo. Najpogostejše zato, ker je tako najlažje uveljaviti svojo voljo in hotenje.

Posledice? Mar ne bi smeli v vseh teh primerih govoriti o tem, da je birokratizem poglaval svoje korenine tudi v samoupravnih organih?

Naj namesto komentarja zaključimo z mislijo člana sindikata, ki smo ga že prej omenili. Takole je dejal: delavci pri nas pogosto zamahnejo z roko, kadar se naj bi o čem izrekli v javni razpravi, češ, saj je tako že vse vnaprej sklenjeno.

BOJAN SAMARIN

- STR 2: SPECIALITETA: DELOVNI SPORI
- STR 3: V JUGOSLOVANSKIH SINDIKATIH
- STR 4: KAR JE DANES NOVO, JE JUTRI

- LAHKO ZASTARELO
- STR. 5: DELAVCI NIMAJO MOŽNOSTI POVEDATI, KAJ JIH TEŽI
- STR. 6: TOVARNA HRANE: DA ALI NE

- STR 7: »SKRITE REZERVE« V DOPOLNJEVANJU IZOBRAZBE
- STR 8: ZNANJE TUJIH JEZIKOV — POMEMBNA DRUŽBENA DEVIZA

MATERIALNI POLOŽAJ KULTURNIH DEJAVNOSTI:

DVA RAZLIČNA VPRAŠAJA NAD SAMOUPRAVLJANJEM

Minulo sredo je bila razširjena seja Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Vsebinske razprave in dogovorov: materialni položaj kulturnih dejavnosti. Torej tema, ki ji je ta forum zadnji dve leti, spričo zelo zamotanih problemov v šolstvu in zdravstvu, posvetil manj pozornosti.

Ce bi hoteli strniti tri osnovna stališča, ki jih je ta forum na svoji seji izoblikoval tudi kot napotilo za konkretno sindikalno akcijo, potem je treba zapisati vsaj tole:

● Smo neposredno pred izdelavo srednjeročnih družbenih načrtov. V to razpravo bi se moral sindikat pravočasno vključiti. Ko se bomo namreč v javnosti opredeljevali, kakšno mrežo kulturnih institucij naj biva prihodnje imeli, moramo terjati, da bo družba za svoje odločitve tudi sprejela nase materialne odgovornosti. Seveda bo pri tem treba izhajati iz stopnje naše produktivnosti, našega narodnega bogastva, a prav tako upoštevati tudi tiste elementarne kulturne potrebe, brez katerih ne moremo pričakovati višje stop-

nje produktivnosti in kvalitativnih sprememb v samoupravljanju.

Večja trdnost mreže kulturnih institucij in večja trdnost materialne osnove za kulturne dejavnosti je namreč edini garant, da bi se tudi samoupravljanje v kulturi lahko uveljavilo: da bi dosegli večjo zavzetost kulturnih delavcev za take notranje odnose v kulturnih institucijah, ki bodo kar najbolj sproščali ustvarjalne sile vseh; da bi lahko uresničili pravičnejšo delitev dohodka na osnovi delovnih in ustvarjalnih uspehov posameznikov in kolektivov. Dokler vse-

ga tega ne dosežemo, lebdijo nad samoupravljanjem v kulturnih dejavnostih vprašaj. Vprašaj, ki nima nič opraviti z našo načelnostjo, temveč le z zaviralno prakso.

Resnici v prid je namreč treba povedati, da po reformi v slovenski javnosti ni bilo kaj dosti govora o tem, kolikšno fronto kulturnih institucij bomo lahko obvladovali, kaj je spričo tradicije in kvalitete postalo za to dilemo nesporno, kaj pa je tisto na področju kulturnih dejavnosti, kar so porodile v preteklosti zgolj subjektivne želje, dobre zveze z ljudmi, ki so odločali in še kaj podobnega. Ce se je po reformi kaj spremenilo, se je le to, da so se za nekatere dejavnosti alj institucije »zategnili« proračunski pasovi, da so nam nekateri finančniki po svoji logiki »odkrivali« notranje rezerve najprej v kulturi, kar pa nam je zapustilo nemalo političnih te-

žav. Zato bi sindikati predvsem morali odstranjevati vzroke, ki posameznikom in kolektivom vsiljujejo vprašanj nad samoupravljanjem!

● Vprašaj nad samoupravljanjem v kulturi pa je pred dnevi na slovenskem simpoziju o kulturi nekdo zapisal tudi v jeziku, ki je povsem načelne narave: Sem (ali smo) za kulturo v samoupravljanju v gospodarstvu, toda nisem (ali nismo) za samoupravljanje v kulturi. Namigovanje torej, da bodimo »oprezni« pri uvajanju samoupravljanja na tako imenovanem negospodarskem področju, češ, tu so rezultati institucij odvisni od bistvenih kreatorjev ali strokovnih delavcev. Sindikat taka »tolmačenja« samoupravljanja v kulturi seveda odklanja, kot odklanja take odnose, ki bi v katerem koli delovnem kolektivu dolžnosti nalagali vsem članom

(Nadaljevanje na 7. strani)

MARIBOR-TABOR:

Na gluha ušesa?

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

Mnenja in stališča sindikatov

ZANJE, KOT ZA STEVILNE DRUGE OTROKE BI VELJALO, DA SO VARSTVENA USTANOVA SAMI SEBI
FOTO SLUŽBA DE

V STATUTU »ČRNO NA BELEM«, V PRAKSI PA...

NEURESNIČENE DOLŽNOSTI IN PRAVICE

V času reforme so se naloge družbeno političnih organizacij bistveno povečale. Družbeno politične organizacije jih skušajo uresničiti z drugačnimi metodami dela kot pred reformo, kar je dalo povod za trditve, da gre za nove naloge in novo vsebino političnega dela. O »novih nalogah« in o »spremenjeni vsebini političnega dela« razpravljajo v zadnjem času tudi sindikalne organizacije, o tem je tekla beseda tudi na zadnji seji organizacijsko kadrovske komisije pri Republiškem svetu ZSS. Bo torej treba politično dejavnost sindikatov v prihodnje res bistveno spremeniti?

Razgovor o povečanih nalogah sindikata v času reforme na seji te komisije je pokazal, da čakajo tudi v spremenjenih razmerah gospodarskega in družbenega življenja sindikalne organizacije iste naloge, toda — lotevati se jih bodo morale na nov način, predvsem pa v duhu statuta Zveze sindikatov Jugoslavije. Že v statutu je dejavnost Zveze sindikatov načelno zelo jasno opredeljena, le statutarne določila je treba uresničiti v praksi. Katera so ta določila, ki jih doslej še nismo uspeli uresničiti?

Med načeli, ki so se v praksi doslej še najmanj uveljavila, je načelo, da mora biti delo sindikalnih organizacij in organov javno. Statut Zveze sindikatov tudi zelo jasno pravi, da so »sindikalni organi dolžni obveščati članstvo o svoji aktivnosti in da so za svoje delo odgovorni članstvu, volilnemu telesu in javnosti«, medtem ko morajo biti stališča, priporočila in odločitve sindikalnih organizacij »izraz medsebojnih raz-

prav in boja mnenj«. Že približna ocena dejavnosti posameznih sindikalnih organizacij pa pove, da je praksa sindikalnega dela polna primesi birokratskega ravnanja in ukrepanja in zato močno v nasprotju s temi načeli statuta.

Ko razmišljamo o vsebini, oblikah in metodah dela sindikatov, kaže opozoriti še na nekatere dolžnosti in pravice članov sindikata, ki so zapisane v statutu »Črno na belem«, toda člani sindikata teh dolžnosti ne izpolnjujejo, svojih pravic pa se ne poslužujejo. Med takšnimi dolžnostmi člana sindikata je dolžnost, da sodeluje v delu sindikata pri oblikovanju stališč, sprejemanju odločitev in pri njihovem uresničevanju in da se ravna po statutu sindikata, med pravicami, ki jih ne izkorišča v zadostni meri, pa je pravica, da je obveščen o delu sindikalnih organizacij in organov, da izraža svoje mnenje in predlaga ukrepe za izboljšanje njihovega dela ter da predlaga in da zastavlja vprašanja svoji organi-

zaciji, organom svojega sindikata in Zveze sindikatov.

Že ta kratek povzetek nekaterih načel statuta ZSJ pove, da vsebine dela sindikatov tudi v spremenjenih razmerah družbenega življenja ne kaže bistveno spreminjati. Hkrati pa opozarja na bistveno nalogo sindikatov v sedanjem času: svojo dejavnost so dolžni poglobiti in poživiti s takšnimi oblikami in metodami dela, s katerimi je mogoče v celoti uveljaviti stališča sindikatov o različnih gospodarskih in družbenih problemih v naši samoupravni praksi.

V. B.

Pojasnilo

Na strani 6. Delavske enotnosti št. 10 z dne 17. 3. t. l. ste v rubriki »Ali veste?« navedli, da se po novem navodilu SDK mora posebej plačevati prispevek za Zavod za zaposlovanje, ki se je prej plačal skupno s prispevkom za socialno zavarovanje.

S tem v zvezi poudarjamo, da navodil za plačevanje prispevka za zaposlovanje ni izdala SDK, temveč da je pravilnik o obračunavanju in plačevanju tega prispevka izdal zvezni sekretar za finance v soglasju z zveznim sekretarjem za delo. SDK torej samo po predpisih kontrolira pravilnost plačevanja teh prispevkov.

Sindikalna podružnica
Službe družbenega
knjigovodstva
podružnica 504, Ptuj

NOVOGORIŠKI SINDIKATI O OBLIKOVANJU INTERNE ZAKONODAJE:

Dobri odnosi — urejeni odnosi

Velja obnoviti nekaj znanih dejstev. Tako aprila letos poteče dve leti, odkar so v delovnih organizacijah sprejeli svoje statute. In če se držimo zakonitih rokov, 8. aprila letos poteče čas, ko bi morale delovne organizacije izoblikovati in uzakoniti splošne akte, medtem ko bi morali biti statuti usklajeni z novimi zakonskimi določili že do konca prejšnjega leta.

Čas priganja. Še veliko bolj pa priganjajo brezpravnost, pogosto tudi samovolja v prikrejevanju pravic in neurejenost notranjih odnosov.

ZAOSTANEK V OBLIKOVANJU INTERNE ZAKONODAJE

Kratek povzetek ankete, ki jo je opravil občinski sindikalni svet v Novi Gorici februarja letos v 63 gospodarskih organizacijah, bo pripomogel k oblikovanju prve sodbje, koliko so si novogoriški kolektivi prizadevali urediti notranje odnose. Tako je od 56 gospodarskih organizacij, ki so na anketo sindikatov sploh odgovorile, 44 organizacij obravnavalo problematiko usklajevanja statutov z novo zakonodajo na svojih samoupravnih organih ali na zborih delovnih ljudi; v obravnavo občinski skupščini je poslalo statute 34 organizacij, od teh pa jih je bilo dokončno sprejetih le 22.

Tako s statuti. Veliko slabše v pripravah splošnih aktov, pravilnikov in vse druge notranje zakonodaje. Z zakonom določen skrajni rok, to je 8. april letos, zavoljo tega pomeni samo še formalnost.

In vendar sindikati v novogoriški komuni odločno protestirajo proti sleherni formalnosti v urejevanju interne zakonodaje. Če že v delovnih kolektivih ne bodo uspeli izoblikovati svojih pravnih aktov do zakonitega roka, potem je treba na vsak način opraviti to zahtevno nalogo še v letošnjem letu. Ne kot kampanjsko akcijo pod pritiskom časovne stiske, temveč kot prvo fazo v iskanju novih norm v notranjih odnosih. Medsebojna razmerja med zaposlenimi se namreč nenehno spreminjajo, ker to zahteva tudi razvoj proizvodnje in poslovanja. Zato tudi sindikati zavračajo tezo nekaterih »zakonodajalcev« v delovnih organizacijah, da je možno izoblikovati in uzakoniti interno zakonodajo enkrat za vselej.

KALNE VODE NOTRANJNH ODNOSOV

Dosedanje izkušnje o vplivih interne zakonodaje na obliko-

vanje notranjih odnosov razkrivajo zlasti dve značilnosti. Prvo značilnost bi lahko poimenovali kar izigravanje samouprave, bolj ali manj očitno. Notenje uveljaviti voljo posameznika. Primerov in dokazov bi lahko našli veliko. Tako je na primer ena izmed značilnosti, da se v delovnih organizacijah sploh ne držijo določil 1. odstavka 117. člena TZDR, ki pravi, da ima vsak delavec pravico biti na sestanku slehernega organa, kadar se odloča o njegovi pravici ali dolžnosti. Kako daleč pa je »zašlo v ilegalo« delo samoupravnih organov, pove najbolj zgovorno primer, ko so v enem izmed kolektivov predstavniki upravnega vodstva malone poklicali na odgovornost člana upravnega odbora, ki je delavcu »zaupal«, kako so rešili njegovo zahtevo.

In ni naključje, da še vedno nastaja največ sporov iz delovnih razmerij zaradi prenehanja dela, čeprav splošna zakonska določila podrobno določajo, v katerih primerih delavcu lahko preneha delo.

Spet: nekatere manjše delovne organizacije nimajo urejenih delovnih razmerij niti z začasnimi sklepi. Tako ostaja odprto vprašanje o dolžni dopusta, odpovednega roka, pravice do izrednega plačnega dopusta in podobno. In ker zakon določa le spodnjo in zgornjo mejo, skorajda praviloma določajo delavcu najkrajši dopust, odpovedni rok..., s čimer pa so seveda prizadele, pravzaprav bi morali reči kršene, pravice in koristi delavca.

Druga značilnost, ki prav tako potiska proizvajalca v brezpraven položaj, pa je njegova neinformiranost o normah notranjih odnosov in določilih interne zakonodaje. Delavci pogosto zatrjujejo, da ne morejo priti do statuta podjetja, pravilnika o delovnih razmerjih, pravilnika o formiranju in delitvi dohodka in drugih samoupravnih aktov, ker je v podjetju »en sam izvod, ki ga seveda ne morejo dati iz rok«. A če delavec ne pozna svojih pravic in dolžnosti, potem jih tudi ne more uveljavljati.

SINDIKAT MORA ZASČITITI PRAVICE DELAVCEV

Ne samo, da so sindikati v delovnih organizacijah v dosedanjih razpravah o oblikovanju interne zakonodaje vse premalo intenzivno posegli na to področje oblikovanja samoupravnih odnosov, tudi sicer je za njihova prizadevanja značilno, da vse premalo ščitijo pravice delavcev in zakonitosti pravnih norm. Tako je v nekaterih podjetjih sindikalni odbor z mirno vestjo »dal ad acta« pritožbe članov kolektiva. In v poldrugem letu se še ni primislil, da bi se sindikalna organizacija obrnila na službo pravne pomoči pri občinskem svetu zaradi zaštite delavčevih pravic ali vsaj za informacije v tem primeru. In da so sindikati v delovnih organizacijah pozabili na to svojo resnično funkcijo, ki pa jo resnično imajo, dokazuje tudi porast števila nezakonitih postopkov, ki jih morajo reševati redna sodišča, čeprav bi lahko na zahtevo izvršnih odborov nezakonitost preprečili že samoupravni organi.

Od tod tudi stališče plenuma občinskega sindikalnega sveta v Novi Gorici, da morajo sindikati v delovnih organizacijah aktivneje kot doslej poseči v razprave o oblikovanju notranjih odnosov in vso svojo avtoriteto postaviti za zakonitost pri odmerjanju dolžnosti in pravic. Kajti samo urejeni notranji odnosi so lahko dobri odnosi.

S. B.

Specialiteta: delovni spori

Po gospodarski reformi je število onih, ki iščejo dobrega odvetnika, da bi jim pomagal iz zagate, še naraslo. Odpovedi, invalidnine, upokojitve, dodatki..., same na moč občutljive stvari, ki povzročajo ljudem nemalo preglavic. In vsega tega danes ni malo. Zato ni prav nič čudno, da ima medobčinska služba za pravno pomoč pri Republiškem sindikalnem svetu vse več strank.

»Leta 1964 je dala naša pisarna 1378 nasvetov, na sodišču pa smo zastopali stranke v 452 zadevah,« pravi odvetnik Alojz Poljanšek, vodja medobčinske službe za pravno pomoč v Ljubljani. »V minulem letu smo število uslug skoraj podvojili, tako da smo nudili 2333 nasvetov in sprejeli v zastopanje skoraj 600 strank!«

»Ste morali pisarno pri tem kaj okrepiti?«

»Kje pa! Se vedno smo tu le trije odvetniki in prav toliko pripravnikov. Krepkeje smo zavijati rokave, pa je šlo.«

Ljudje, ki iščejo pomoč v pisarni, so po večini delavci, uslužbenci v administraciji in upravi. Visokokvalificiranih strokovnjakov v pisarni ne vidijo mnogo.

»Sprejememo vsakogar,« priporoča odvetnik Poljanšek.

»Danes so nas obiskali admi-

nistratorka, snažilka, neki delavec in še drugi. Dela je več kot dovolj. Nerodno je, kadar se zatečejo k nam ljudje iz drugih republik. Mi sprožimo postopek, pravda se pogosto zapleče tudi na leto dni in več, medtem pa stranka pobere šila in kopita in je potlej ni več na spregled.«

»Odvetniške usluge imajo razmeroma visoko ceno. Imate dosti dela z opomini za povračilo stroškov?«

»Glede tega je naša pisarna nekaj posebnega, če lahko tako rečem. Strankam skorajda ne zaračunavamo stroškov, zato imamo seveda deficit, ki ga krijejo ljubljanske občine in republiški sindikalni svet. Težko je namreč terjati denar od tistih, ki se znajdejo v težavah. Če pa ugotovimo, da ima stranka možnosti za povračilo stroškov, potlej zaračunamo po tarifah iz leta 1958. Te so seveda minimalne...«

Res je nenavadno, da lahko dobi pravnik, ne da bi pri tem krepko segel v žep. Med odvetniki se je namreč že malce udomačila navada, da redkokdaj prevzamejo spore v zvezi z delovnimi razmerji, invalidninami, zavarovanji, ki zahtevajo veliko dela, še več pa znanja. Tako ni naključje, da iščejo zaposleni pomoč pri

medobčinski službi za pravno pomoč iz najrazličnejših krajev naše domovine.

»Mirno lahko trdim,« pravi odvetnik Poljanšek, »da je naša pisarna edina v Sloveniji, ki je specializirana. V glavnem rešujemo vprašanja delovnih sporov. Področje je močno deficitarno, zato se ga drugi odvetniki kar se da otepajo. Pa ne gre tu samo za vprašanje denarja. Problem je poleg tega tudi v tem, da malokdo zares dobro pozna predpise oziroma pravna stališča v delovnih sporih.«

»Kako pa kaj zaležejo vaši nasveti, vaša pravna pomoč takole v praksi...?«

»Na to vprašanje bi lahko odgovoril s številko, saj smo to izračunali. Ker pa pri odvetniškem delu zaenkrat še nimamo nekih zares objektivnih meril za uspeh oziroma neuspeh, raje molčim. Tudi zaradi svojih kolegov in zato, ker lahko vsak odgovor razumemo na ta ali na povsem drug način. Veliko je odvisno od tega, s kakšnimi primeri imamo opravka. No, vsekakor lahko rečem, da v veliki večini primerov uspemo, ali dosegemo poravnano.«

»Vsak poklic ima svoje ne-
všečnosti...«

»Drži. Ena izmed njih je pri našem delu ta, da ljudje zelo slabo poznajo svoje pravice. Pogosto pridejo k nam prepozno, ko je na primer njihov odpovedni rok že davno potekel. No, še bolj nerodno je to, da tudi odgovorni v podjetjih ne poznajo osnovnih predpisov!«

Posebno težko je odvetnikom na obravnavah. Priča iz podjetja se po navadi izogiba

resničnim izjavam, ker se boji za svoj položaj. Tudi sama stranka v mnogih primerih pove odvetniku eno, dejstva pa so čisto povsem druga. Sicer pa, odvetnik ne bi mogel opravljati dobro svojega poklica, če ne bi jemal svojih klientov z nekažno »rezervo«, ki ima svoj izvor v izkušnjah. Za medobčinsko službo za pravno pomoč v Ljubljani pa vemo, da ima iz meseca v mesec več strank.

A. ULAGA

DELAJSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CJP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 00 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani. št. NB 501-1-365 — Posamezna številka stane N. 50 par — 50 starih din. Narodna je četrta letna N. 650 din — 650 starih din — polletna N. 13 din — 1300 starih din in letna N. 26 din — 2600 starih din. Rokopisov ne vračajo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kličje CJP »Ljudske pravice« Ljubljana

Gospodarski in družbeni cilji reforme so nerazdružljivo povezani

Povzetek iz razprav na zadnjem plenumu Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije

Novost v sindikalnem delu

Hrvatska

Izvršni odbor sindikalne podružnice ladjedelnice v Splitu se je odločil, da bo spremenil svoje metode dela in da bo v vseh svojih prizadevanjih najprej konsultiral članstvo. Tako je v nedavni razpravi o tem, kaj naj bi storili v podjetju s sredstvi, ki so jim ostala od ukinjene K-15, sindikat prvič formiral svoje stališče na osnovi mnenja vsega članstva sindikata. Upravni odbor podjetja je namreč predlagal, da bi naj spričo težkih stanovanjskih razmer vseh 85 milijonov, ki jih imajo iz 1,5% od bruto osebnih dohodkov in ki so namenjena za rekreacijo zaposlenih, prelili v stanovanjski sklad. Čeprav je izvršni odbor podružnice s razumevanjem sprejel ta predlog upravnega odbora, saj 1150 prošenj za stanovanje dovolj zgovorno potrjuje resnost stanovanjske problematike, pa je vendarle menil, da vseeno ne bi smeli preliti vseh sredstev v gradnjo stanovanj. Razprava med članstvom sindikata pa je razkrila, da tako sodi tudi večina zaposlenih. Zato se bo poslej na seštevkih samoupravnih organov sindikat tudi zavzemal, da bi v podjetju le namenili del sredstev za financiranje oddiha in rekreacije zaposlenih.

Uspešen prehod na skrajšan delovni teden

Makedonija

Sindikat v kombinatu Kosovo je pred dnevi analiziral rezultate, ki jih je kolektiv dosegel ob skrajševanju delovnega tedna. V tem podjetju so namreč nekateri obratniki vendar lani prešli na 42-urni delovni teden. In prve analize razkrivajo, da se je v teh obratih tudi bistveno povečala intenzivnost dela. Tako so se na primer izostanki z dela zmanjšali za 7,6%, boleznine celo za 22,6%, proizvodnja premoga pa se je povečala za 21,5%, izkoriščanje proizvodnih kapacitet pa za kakih 20%. Tudi število zaposlenih v kombinatu se je povečalo, vendar le za 1,1%. Spričo tega sindikat v kombinatu meni, da so z uvedbo 42-urnega delovnega tedna porasla prizadevanja proizvajalcev za intenzifikacijo proizvodnje in da naj bi zavoljo tega celotno podjetje čimprej prešlo na skrajšani delovni čas.

Za boljši oddih zaposlenih

Srbija

Samoupravni organi v kombinatu Belišče so se odločili, da naj bi prepustili posebni komisiji za športno dejavnost in rekreacijo pri sindikalni podružnici izdelavo predloga za izkoriščanje sredstev za oddih in rekreacijo zaposlenih. Ta komisija je zato izdelala konkreten predlog in ga predložila v potrditev samoupravnim organom. Med drugim je komisija predlagala, naj bi poslej delavci kombinata letovali samo v poletnih domovih, in to na Malem Lošnju, v Kaštelu Starom, v Makarski in Krapinskih Toplicah, medtem ko naj bi »opustili« poletniški dom v Lovranu, ker bi bila cena za penzion previsoka. Po tem predlogu naj bi delavci kombinata in njihovi ožji družinski člani plačali v sezoni 50% od dejanske cene, v predsezoni pa le 40% od ekonomske cene penziona. Razliko naj bi prispeval kombinat iz svojega sklada za oddih in rekreacijo.

Potrebnosti precizni kriteriji

Centralni svet

Beneficirani delovni staž v podjetjih prometa in zvez je, kot vse kaže, zelo delikatna tema. Tako je na zadnji seji predsedstva CO sindikata delavcev prometa in zvez prišla ta tematika že tretjič na dnevni red, čeprav se tudi tokrat niso mogli člani predsedstva izreči, katerim delovnim mestom bi bilo treba zagotoviti to olajšavo. Namesto tega se je predsedstvo izreklo, naj bi posebna komisija zveznega sekretariata za delo — in če bo potrebno tudi predsedstvo CO sindikata delavcev prometa in zvez — izdelala preciznejše kriterije, na osnovi katerih bi lahko ugotovili, katera delovna mesta bi bilo zares treba beneficirati.

Ta sklep je predsedstvo CO sindikata delavcev prometa in zvez sprejelo zavoljo tega, ker so predstavniki prometnih podjetij, ki so se udeležili te seje, zahtevali beneficirani delovni staž za izredno veliko delovnih mest. In čeprav so te zahteve zaposlenih v prometu upoštevanja vredne, pa predsedstvo CO vendarle sodi, da bi beneficije v tolikšnem obsegu pomenile vse preveliko finančno breme za kolektive same, saj bodo po novih zakonskih določilih morala sredstva v ta namen zagotoviti podjetja sama.

(Nadaljevanje s 1. strani)

pobudo, pogumna iskanja novih ustreznih rešitev na vseh ravneh in v vseh sferah družbenega življenja in ustvarjanja. Lahko namreč predvidevamo nevarnost, da bi v boju za reformo zanemarili ali v praksi celo zanikali pobude posameznikov, ki razvijajo novo tehniko in tehnologijo ter izboljšujejo organizacijo dela, nadalje pobude delovnih in političnih organizacij ter državnih in samoupravnih organov.

Komunisti ne smejo dopustiti, da bi v skrbi za skupne interese omejevali v praksi pravice delovnih organizacij in to opravičevali s cilji reforme. Prav tako ne smejo dopustiti, da bi se v imenu boja za dvig produktivnosti dela, boljše gospodarjenja itd. omejevale pravice proizvajalcev in samoupravnih organov. Najočitnejši dokaz tehnokratske in birokratske usmerjenosti posameznih komunistov je prav v tem, da niso sposobni razumeti, da so gospodarski in družbeni cilji reforme nerazdružljivo povezani. To nerazumevanje zlasti kažejo v neresnični dilemi, ali boljše gospodarjenje — ali samoupravljanje.

IDEJNI BOJ V RAZMERAH SAMOUPRAVLJANJA

Pri ocenjevanju vseh nasprotij, ki jih komunisti dnevno srečujejo v življenju, sta zlasti nevarni dve razlagi: po eni je vse to, kar se dogaja, povsem »normalno«, ker v pogojih sproščanja družbeno-ekonomskih zakonitosti pač ne gre drugače; po drugi razlagi pa se sedanja protislovja zaostrujejo, ker partija in država »ne držita stvari dovolj trdno v rokah«. Izkušnje pa so pokazale, da administrativni način reševanja problemov vodi v slepo ulico, ne pa v socializem.

V samoupravnih odnosih je idejni boj dobil nove specifične kvalitete. Sedaj je izredno pomembno, da komunisti odkrivajo delovnim ljudem jasno perspektivo boja proti resničnim virom družbenih napetosti in deformacij. Predvsem je potrebno v delovnih organizacijah, v občini, kot na ravni republike in federacije odkrivati nove pojave oblike in nove nosilce birokratskih in etastičnih teženj, ki postajajo glavni nasprotnik revolucionarnega boja. Idejni boj komunistov v današnjih razmerah pa se bo kazal vse manj kot spopad med posameznimi osebnostmi in vse bolj kot spopad med stališči, med takšnimi ali drugačnimi rešitvami konkretnih vprašanj. Na ta način bomo lahko poglobili in razširili idejni boj, ne da bi »sekal glave«, in ustvarjali ozračje negotovosti ter dušili pobude in ustvarjalni pogum komunistov.

OBLIKE BIROKRATSKE IN TEHNOKRATSKE MISELNOSTI

Tehnokrati v delovnih organizacijah vidijo v tovarni le

stroje, pozabljajo pa, da proizvodnja ni sama sebi namen in da proizvodni rezultati niso odvisni samo od strojev, temveč od možgan in rok vseh članov kolektiva.

Družbeno najbolj škodljivo varianto delovanja tehnokratov zasledimo v ožjih interesnih skupinah, ki nastopajo v nekaterih delovnih organizacijah in drugje. Značilna za te skupine je metoda »klikaških navez«, to je ljudi, ki drug drugemu varujejo hrbet in pozicije. V imenu lokalnih, tovarniških ali drugih interesov te »naveze« dušijo svobodno in argumentirano izmenjavo mnenj o resničnih interesih tovarne, delovne organizacije, družbene skupnosti itd. Tudi kadrovske politike in štipendiranje podrejata ohranitvi njihovih pozicij, glede Zveze komunistov pa želijo, naj bi bila pred javnostjo odgovorna za vse, zlasti za vse negativno, kar se dogaja pri nas, hkrati pa da naj bi bil njen vpliv na njihovo aktivnost čim manjši.

POSILANO NA PP 313/VI LJUBLJANA — POSILANO NA PP 313/IV LJUBLJANA — POSILANO NA PP 313/VI LJU

Vnovič:

»Terjamo več in boljše«

V Delavski enotnosti št. 7 z dne 24. februarja 1966 je bil objavljen članek na strani 3, kako trojica vodilnih pri »Obnovi«, Celje krati pravice upravljalcev. Omenjeni članek je podal naš delegat novinarju Delavske enotnosti ob obnem zboru sindikatov v Celju.

Ker sem ravno eden izmed omenjene trojice, se čutim dolžnega, da na kratko podam resnično stanje pri »Obnovi«.

Res je, da smo vodilni uslužbenci načeli razgovor s sosednjim gradbenim podjetjem glede združitve. Čim so bili doseženi med obema podjetjema sporazumni zaključki, da bi bila združitve spričo gospodarske reforme ekonomsko koristna, smo se sporazumeli, da eno in drugo podjetje zadevo prenese pred delavski svet. Kot dogovorjeno, sta o tem predlogu razpravljala oba delavska sveta in določila vsak po svoji strani strokovni komisiji z nalogo, da podrobno analizirata koristnost združitve. Medtem ko komisiji še nista začeli delovati, je bil pri našem podjetju sklican politični aktiv, ki je razpravljal o združitvi ter je bilo po dolgotrajnejši razpravi sklenjeno, da bi združitve bila res koristna kljub temu, da še komisiji nista podali dokončnega poročila v prid ali proti združitvi. Isto temo je obravnaval tudi upravni odbor podjetja. Prepričan sem, da je pri vseh podjetjih tak postopek, da nekdo pripravi material za razprave na delavskem svetu, upravnem odboru ali za katerokoli politično organizacijo pri podjetju. V na-

birokratski odpor proti odločnemu in hitremu izvajanju reforme pa se med drugim kaže tudi v »obrtiški miselnosti«. Pri nosilcih takšne miselnosti se prepletajo konservativni pogledi na organizacijo proizvodnje s konservativnimi pogledi na družbene odnose. Ni pa nosilec te miselnosti vsak starejši mojster, ki je na položaju; enako miselnost ima lahko tudi strokovnjak s fakultetno izobrazbo. Boj proti »obrtiški miselnosti« bo najbolj učinkovit tedaj, če bomo podprli tiste proizvajalce in strokovnjake, ki razumejo nujnost modernizacije našega gospodarstva in ki so sposobni to modernizacijo tudi izpeljati. Doseči moramo, da bodo vsa delovna mesta, predvsem pa strokovna in vodilna, izpostavljena stalni konkurenci ljudi, ki dejansko imajo strokovne sposobnosti in družbenopolitične kvalitete. Dosledno spoštovanje načela delitve dohodka po delu in odpravljanje različnih deformacij v nagrajevanju je prav tako izredno učinkovito sredstvo proti biro-

kratski miselnosti. Reelekcija, tako kot poteka, nam kaže, da teh načel v vseh delovnih organizacijah še nismo uveljavili in da je obrtiška miselnost še vedno zelo močna.

Velja pa poudariti tudi to, da je v številnih delovnih organizacijah čutil pritisk zahtev in miselnosti tistih delavcev, ki nimajo ustreznih kvalifikacij in ki se bojijo, da bo reforma ogrozila njihovo existenco. Med temi delavci iščejo oporo tisti posamezniki, ki se zavzemajo za uravnilovko, za povečanje osebnih dohodkov neodvisno od dela in za povečanje proizvodnje le z večanjem fizičnih naporov delavcev. Pod pritiskom teh teženj so v marsikateri delovni organizaciji iskali »rezerve« predvsem v omejevanju sredstev za štipendije, za stimulativnejše nagrajevanje itd. Zveza komunistov mora storiti vse, da bi delavci poudarili pomen boja za reformo in samoupravljanje ter da se njihovi resnični interesi istovetijo z interesi gospodarstva in družbenega napredka.

M. P.

la in dostojne zaslužke. Veselilo bi nas, če bi od strani sindikatov prišla komisija in se o resničnem stanju podjetja odnošno razmer v podjetju sama preprčala. Prej omenjeni član kolektiva je do skrajnosti nekoristen in neodgovoren do naše delovne skupnosti spričo pomanjkanja del na tržišču, saj ima naše podjetje širok krog delovnih partnerjev in ko ti berejo negativno oceno vodilnih delavcev, so nadaljnji dobri stiki lahko okrnjeni.

CIMERMAN JOŽE
tehnični vodja »Obnove«
Celje

Pripomba uredništva: Članek pod naslovom »Terjamo več in boljše«, ki vsebuje med drugim tudi razpravo delegata iz Obnove, je pravzaprav strnjeno poročilo razprave na sestanku delegatov pred obnim zborom celjskih sindikatov. Na sestanku so delegati govorili o vlogi in nalogah sindikatov pri nadaljnjem razvijanju samoupravljanja. Delegat Obnove je povedal svoje mnenje in ni odklonil združitve, odklonil pa je, po njegovem mnenju vsiljeno, neutemeljeno in nepreštudirano združitve. Tehnični vodja Obnove, tovariš Jože Cimerman meni o dogodkih v Obnovi sicer drugače. Žal to pot ob obeh mnenjih ne moremo povedati, kako sodi kolektiv.

Zanimivo je morda le to, da je delegat Obnove na sestanku povedal, da se ni dobro upirati nekaterim odločitvam in se zato zamerjati vodilnim...

M. LIPUŽIČ

KUPON za pravno posvetovalnico DE

DOPIŠNIKI POROČAJO

42-urni delovni teden

Delovne organizacije bi že morale predložiti načrte in programe za prehod na skrajšani delovni čas občinskim komisijam za 42-urni delovni teden, kajti do 8. aprila bi moralo biti to delo opravljeno.

S pomočjo naših dopisnikov smo skušali ugotoviti, kako so delovne organizacije v nekaterih občinah izpolnile ustavno določilo. In kaj ugotavljamo? Na prste ene roke lahko preštejemo delovne organizacije po občinah, ki so že predložile potrebno dokumentacijo za prehod na skrajšani delovni čas. — Ob tem pa kup opravičil...

● Ptuj: Skrajšan delovni čas je potrebno prigrisodari

Čprav tečejo na področju ptujske občine priprave za prehod na 42-urni teden že tretje leto, ugotavljamo, da so rezultati triletnega »dela« silno skromni. Od 45 delovnih organizacij so namreč doslej izdelale predpisano dokumentacijo ter hkrati ustvarile pogoje za prehod na skrajšani delovni čas le tri: TGA Kidričevo, Podjetje za popravilo železniških voz v Ptuj ter obrat gozdarstva KK Ptuj. Vsa tri podjetja so različnih dejavnosti, kar po eni strani dokazuje, da v občini obstajajo možnosti za prehod na skrajšani delovni čas. Sicer je doslej predložilo elaborate večje število delovnih organizacij, vendar je iz vsebine načrtov in programov razvidno, da v marsikateri delovni organizaciji niso dobro doumeli, kakšne ekonomske ukrepe morajo podvzeti, da bi dosegali dobre proizvodne rezultate tudi v skrajšanem delovnem času.

Obe komisiji za 41-urni delovni teden, komisija pri občinski skupščini in občinskem sindikalnem svetu, sta že pred dvema letoma strnili svojo dejavnost in opozarjali delovne organizacije z osebnimi stiki, da se je potrebno tega dela lotiti z vso resnostjo čimprej in brez odlašanja. Kot je videti, vsa opozorila niso mnogo zalegla. Kaže, da mnogim še vedno ni jasno, da je potrebno skrajšani delovni čas prigrisodari, kar pomeni, da je potrebno za prehod najprej ustvariti ustreznne ekonomske in organizacijske pogoje, saj mora načrt in program vsebovati konkretne ukrepe.

● Slov. Konjice: Sindikat priporoča

O izdelavi programov in načrtov za prehod na 42-urni delovni teden so razpravljali na občinskem sindikalnem svetu. Ugotovili so, da v večini delovnih organizacij še sploh niso začeli pripravljati dokumentacije. Mnogi se opravičujejo tako, da za lansko leto ni bilo na voljo ustreznih podatkov, ki jih zajema zaključni račun in da jih pred koncem februarja zato niso mogli dobiti. Seminarji, katerih namen je bil s primernimi strokovnimi navodili za pripravo programov pomagati podjetjem, so pa bili šele v februarju in v prvi polovici marca. Mnogi vidijo objektivne ovire tudi v tem, ker delovne organizacije nimajo sposobnih kadrov, posebno manjše delovne organizacije. Res pa je, da terja izdelava programa in načrta za prehod na skrajšani delovni čas strokovno znanje. V občini pa je zelo malo ekonomistov z visoko ali višjo izobrazbo, primanjkuje pa strokovnjakov tudi z ostalih področij.

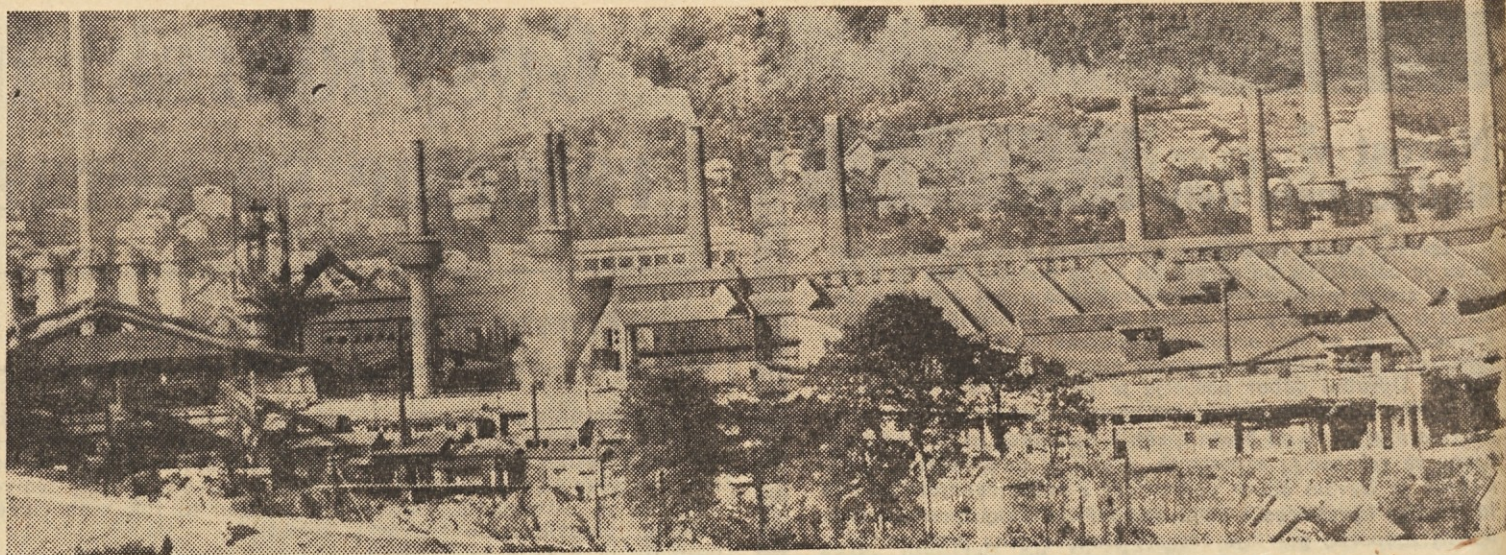
Na občinskem sindikalnem svetu so o vsem tem tako priporočili delovnim organizacijam: Samoupravni organi naj zadaljšijo strokovne službe za izdelavo potrebne dokumentacije in naj bo to v teh mesecih njihova osrednja skrb. Manjše delovne organizacije, ki same ne zmorejo strokovno pripraviti gradiva, pa si naj medsebojno pomagajo. Vzoredno s tem pa naj v kolektivih razpravljajo z delavci, zbirajo njihove pripombe in predloge in tako zagotovijo vsestransko sodelovanje pri prehodu na 42-urni teden.

● M. Sobota: Če ni iniciative...

Do nedavnega sta predložili v obravnavo občinski skupščini načrte in programe le dve delovni organizaciji: Tovarna mlečnega prahu in »Panonija«, kjer že delajo 42 ur na teden. Res je, da večje delovne organizacije intenzivno pripravljajo potrebno dokumentacijo in da v nekaterih delovnih organizacijah o predlogih, programu in načrtu že razpravljajo člani delovnih skupnosti, n. pr. v podjetjih »Dimnikar« Beltinci in v obratu za kooperacijo KZ Murska Sobota. Vendar je največ delovnih organizacij, predvsem manjših, kjer so z delom komaj na začetku ali pa še sploh niso začeli.

Pri manjših delovnih organizacijah je pogosto slišati opravičila, da nimajo kadra, ki bi bil sposoben opraviti takšno strokovno delo. Pri tem se poraja ta pomislek: Vsebinsko lahko pripravijo dokumenta za skrajšani delovni čas samo organizatorji proizvodnje. Te pa imajo najbrže v vsaki delovni organizaciji in, če niso sposobni samostojno pripraviti pogojev, jim bo pač moral pomagati nekdo od zunaj. Vendar brez iniciative in pomoči delovnih kolektivov tudi ta »od zunaj« ne more izdelati sam ustreznih programov in načrtov.

Prihodnja tema: Oddih in rekreacija

NEVEZAN RAZGOVOR OB REKONSTRUKCIJI JESENŠKE ŽELEZARNE

»KAR JE DANES NOVO JE JUTRI LAHKO ZASTARELO«

Delo v težki progi bodo ustavili postopoma, najkasneje v enem letu. Teda pa bo že s polno zmogljivostjo obratovala nova valjarna na Belškem polju. Proizvodnja kvalitetnih jekel bo za polovico večja od sedanje. Zda proizvedejo le 150.000 ton kvalitetnih jekel, poslej pa jih bodo kar 420.000 ton. S tem pa jeseniški železarji še ne bodo rekli zadnje besede. Ze zda se pripravljajo na drugi del rekonstrukcije... Praviijo: »Moramo iti s časom naprej, kajti v železarstvu je že tako, kar je danes novo, je jutri že zastarelo.«

V jeseniški Železarni je te dni kot v čebelnjaku. Vsa od strokovnjakov, ki se ukvarja z rekonstrukcijo železarnice, ima svojo nalogo. Čakal sem tri ure, da sem prišel »na vrsto« pri tehničnem direktorju. Pa še med razgovorom so naju motili. Kajti tečejo zadnje priprave, da bo rekonstrukcija po tehnični strani brezhibna.

»Zda smo bolj mirni, ko gre prvi del rekonstrukcije h kraju. Najkasneje v dveh, treh mesecih bo stekla nova sodobna valjarna na Belškem polju«, je rekel tehnični direktor Bogomil Homovec. »Kisikarna že obratuje, poskusno smo zakurili tudi nekatere peči. Obratujejo pa tudi drugi oddelki v sklopu nove valjarne.«

»Kaj pa ljudje, so ti tudi že pripravljeni za proizvodnjo pod novimi jeklenimi konstrukcijami?«

»Prvi člani proizvodnega kolektiva na Beli so že na novih delovnih mestih: tehnolog, trije ogrevanci globinskih peči, dva valjavca na blumingu, eden na škarnjah in eden na prevlačniku. Ko bodo začeli z vročim testiranjem naprav, bo pri nas poskusno začela obratovati naša najsodobnejša valjarna. Takih je tudi v inozemstvu malo...«

»So prvi člani novega kolektiva na Beli zrasli v stari javorniški valjarni (težki progi)?«

»Spremenjena tehnologija valjanja, visoka stopnja mehanizacije in delna avtomatizacija valjarne zahtevajo tudi popolnoma drugačnega delavca, z večjim znanjem. Zaradi tega izbiramo ljudi za novo valjarno iz vseh obratov železarnice. V stari valjarni pa imamo le priučen delavce,« mi pojasnjuje tehnični direktor.

SO NA LJUDI POZABILI?

Toda med najinim razgovorom sem vseskozi premišljeval o ljudeh, ki zda delajo v stari javorniški valjarni. Ali bodo potem, ko bo stekla nova valjarna, ostali brez zaslužka? Bo zanje še delo v železarni? Kajti ne-

kateri železarji so tu prebili dvajset, trideset in tudi več let. Približno 120 je takih. Kaj bo torej z njimi?

Sogovornik je kmalu spoznal, kam merim. Videl je, da me skrbijo ljudje, ki zda delajo v stari valjarni in so le priučen. Skoraj vsi so že starejši in jih bo težko pripraviti, da bi spet sedli v šolsko klopi in si nabrali novega znanja. Tehnični direktor me je prepričeval:

»Staro se umika novemu. Tako je tudi z ljudmi. V novi valjarni bodo dobili delo, kot sem že rekel, predvsem mlajši, sposobnejši delavci s strokovnim znanjem. Tu namreč ne bo fizičnega dela, kot je v stari valjarni. Delati bo treba predvsem z glavo, sicer ne bo kruha... Toda na ljudi iz stare valjarne nismo pozabili...«

Z IZKUŠNJAMI IZ CEVARNE

Jesenški železarji so se približno pred letom dni srečali v enakim problemom kot zda. Teda so zaradi nerentabilne

proizvodnje nehali izdelovati cevi. Stroje so predelali in zda z njimi proizvajajo hladne profile. Nekaj ljudi iz cevarne so zaposlili kar pri teh strojih, ostale pa so prekvalificirali in jih razporedili na druga delovna mesta v železarni.

»To so bile za nas dragocene izkušnje,« pravi Bogomil Homovec, »in z izkušnjami iz cevarne si bomo lahko precej pomagali, ko bomo postopoma ustavljali stroje v stari valjarni...«

Starejše delavce, ki so bili v cevarni že nad 30 let, so popolnoma zaščitili, mlajše le delno in najmlajše delavce so prekvalificirali na druga delovna mesta v železarni. Delavce so zaščitili s tem, da na novih delovnih mestih, dokler se ne priučijo, ne bodo prejeli nižjih osebnih dohodkov, kot so jih prej, ko so opravljali svoje delo. V zvezi s staro valjarno je tudi centralni delavski svet sprejel sklep, naj strokovne službe v železarni v najkrajšem času izdelajo poseben pravilnik, s katerim naj bi urejali tudi omejenen odnose.

TAKŠNA JE PRAKSA TUDI V SVETU

Strokovnjaki in organizatorji proizvodnje v jeseniški železarni te dni precej tišijo glave skupaj. Kajti v stari valjarni

(težki progi) je mnogo več starejših delavcev, ki bodo deležni zaščite pred nižjimi osebnimi dohodki. Morda bo kdo železarjem očital, da zganjajo »socialo«? Toda taka je praksa tudi v svetu. V Združenih državah Amerike so v eni od železarn še leto dni potem, ko je njihova »stara valjarna« prenehala obratovati, zaposlenim izplačevali enake osebne dohodke, kot prej, ko je bila valjarna še v pogonu. Jeseniški železarji pa si še toliko bolj prizadevajo, da delavci, ki so malone pol življenja preživeli v valjarni, nikakor ne smejo plačati »davka« ob prehodu na novo, sodobnejšo avtomatizirano proizvodnjo.

»Zaposlene v težki progi smo razdelili v tri kategorije. V prvi kategoriji so najmlajši, ki je tisti, ki bodo lahko z dopolnilnim izobraževanjem našli delo tudi v novi valjarni. V drugi kategoriji so ljudje srednje starosti, ki se bodo teže priučili na novih delovnih mestih in bodo dalj časa deležni delne zaščite pri osebnih dohodkih. V slednji kategoriji so najstarejši železarji, ki so pred upokojitvijo in skoraj nimajo možnosti, da bi se priučili na novih delovnih mestih. Najstarejši železarji bodo deležni popolne zaščite do upokojitve...«

Odpraviti bistvena protislovja

(Nadaljevanje s 1. strani)

bodo po prevredbi in valorizaciji pokojnine višje. Intencija novega zakona je namreč bila, zmanjšati razlike med starimi in novimi upokojenci. Zakonska določila te naloge niso izpolnila. Nasprotno, razlike v pokojninah so sedaj še večje.

Prevredba pokojnin je najbolj prizadela Slovenijo, za njo Srbijo in Hrvaško, republike, ki imajo največ starih upokojencev, upokojenih pred letom 1957. Po absolutni višini starostne pokojnine so se znašli upokojenci v Sloveniji na petem (zadnjem) mestu v Jugoslaviji. Valorizacija pokojnin je nastale nelogičnosti (v nemajhni meri zaradi zveznih količnikov) še poglobila. Pokojnine so v Sloveniji nižje, kot je jugoslovansko povprečje. (Jugoslovansko povprečje starostnih pokojnin znaša 38.500 starih dinarjev, v Sloveniji pa je povprečje starostnih pokojnin 31.394 starih dinarjev.)

Razen slabosti, ki so se pokazale s prevredbo in valorizacijo pokojnin, je praksa odkrila tudi zakonske pomanjkljivosti v ureditvi pravice upokojencev do uživanja pokojnine v primerih, če se ponovno zaposlijo, v delovanju nekaterih instrumentov kot so limit osebne dohodke, ki ga je mogoče šteti v pokojninsko osnovo itd. Spričo tega so zvezni upravniki organi predložili Zvezni skupščini popravke oziroma predlog dopolnitve zakona.

Predlog vsebuje tudi popravek prevredbe pokojnin iz obdobja po letu 1958. Znano je, da so bili upokojenci po letu 1958 prevedeni na osnovi osebnega dohodka slabše, kot pa če bi bili prevedeni po kategoriji delovnega mesta. Dopolnitev 216. člena TZPZ naj bi omogočila tem upokojencem ponovno razvrsti-

tev po kategoriji delovnega mesta, če je to zanje bolj ugodno. Naslednja sprememba zadeva udeležence vojn iz leta 1912 do 1918. Tako bodo tudi upokojenci po letu 1958 imeli možnost, da se s prevredbo pomaknejo za en razred navzgor, kar jim doslej ni bilo mogoče. S takim popravkom bo urejeno tudi vprašanje Maistrovih borcev.

Vsekakor zgoraj omenjeni predlog rešuje probleme tistih, ki so se upokojili v letih 1958 do 1960 in ki so bili doslej prizadeti. Vendar pa predlagani popravki pušajo ob strani druge »stare« upokojence, ki jih je instrument kvalifikacije v prevredbenem sistemu tudi prizadel, in ki imajo zaradi tega nepravilno nizke pokojnine. Se pravi, da s takimi delnimi popravki nikakor ne bi odpravili napak v prevredbenem sistemu, temveč bi še bolj poglobili razlike med pokojninami.

Težko je razumeti, zakaj so predlogi za dopolnitev zakona tako enostranski, da bi z njimi rešili le nekatere kategorije upokojencev. Je morda več kot leto dni prekratka doba, da bi našli boljše rešitve in dopolnili sistem? Če je to prekratko obdobje, potlej je bolje, da stvari še odložimo in jih temeljito pripravimo. Vsekakor tako, da bo sistem pravičen za vse, ne samo za nekatere. Ob tem mislim na predlog (ki so ga zvezni organi uspeli izdelati) za zboljšanje pokojnin tistih, ki so šli v pokoj pod »posebnimi pogoji«. Kajti ob dosedanjih predlogih korekture prevredbe ne bo deležna vrsta upokojencev, ki v veliki večini sodijo v generacije, ki so nosile na svojih plečih bremena vojne in povojne graditve ter ogromno prispevale k doseženim uspehom naše skupnosti. Bi take odločitve lahko opravičili?

Naslednja skupina predlaganih sprememb pokojninskega zakona zadeva samoupravo zavarovancev. Predlog, naj bi najmanjši znesek pokojninske osnove (limit) določali zvezni organi enotno za vso Jugoslavijo, grobo posega v samoupravo pravice republikanskih skupnosti socialnega zavarovanja. Razen tega bi bil kakršenkoli limit, četudi bi ga sprejemale republike, v nasprotju z načelom delitve po delu. Nesmisel je, da bi nepravilnosti v delitvi dohodkov, če še obstajajo, reševal po pokojninski zakon, še večji nesmisel pa je, da bi to urejali enotno za vso federacijo. Namesto, da bi se vse bolj sproščali mehanizmi državne regulative v pokojninskem sistemu in da bi se krepiła ter poglobljala samouprava zavarovancev, vsebujejo predlogi za dopolnitev pokojninskega zakona nove instrumente zveznega limita, zveznih valorizacijskih količnikov in urejanje varstvenega dodatka.

Res čudno, da so predlagatelji sprememb zakona uspeli zanjeti v predloge vse tisto, kar zmanjšuje samoupravne pravice zavarovancev, pustili pa so ob strani poglobljene napake sistema, ki je povzročil tako občutne razlike v pokojninah. In čudno, da se kljub nenehnemu opozorjanju društev upokojencev in samoupravnih organov zavarovancev, katera zakonska določila so povzročila največ nepravilnosti in kakšne in kljub stalni lišči sindikatov, naj pokojnine ohranjajo realno kupno moč, se strokovne službe niso »dokopale« do predlogov, ki bi dopolnili pokojninski sistem tako, da bi bila odpravljena bistvena protislovja. Kljub naročilu Zvezne skupščine, naj temeljito razkone proučujejo in dopolnjujejo seveda na bolje, ne na slabše.

N. LUZAR

Po Temelnjem zakonu o delovnih razmerjih sme delovna skupnost razporediti delavko na nočno delo, če to terjajo posebne družbene, ekonomske, socialne ali podobne okoliščine. Pogoj pa je, da dobi za uvedbo takega dela soglasje pristojnega republiškega upravnega organa.

Pooblaščen organ za dajanje soglasij k uvedbi nočnega dela žensk je pri nas republiški sekretariat za delo. Nanj so se obrnili samoupravni organi kovaške

industrije v Zrečah lani julija. Zaposlili so, naj jim omenjeni sekretariat da soglasje, da bi ponoči zaposlili delavko kuharico, ki bi kuhala topli obrok za približno 200 delavcev, ki delajo v nočni izmeni. Zaprošeno soglasje so dobili šele 28. januarja letos. Delavci so šestmesečno reševanje težko občutili, saj so bili ves ta čas ponoči brez tople malice. Bi se pa kljub vsemu pomirili, če bi težko pričakovano soglasje reševalo stvari za naprej. Zal pa temu ni tako.

V odločbi, ki so jo kot rešeno dobili 28. januarja letos, je zapisano, da republiški sekretariat za delo daje soglasje k nočni izmeni

kuharice od 27. julija lani do 31. marca letos!

Kako rešiti ta nesmisel, da ne bodo oškodovani delavci? Marca, ko jim preteče soglasje, ki je bilo za njih uporabno le dva meseca, bodo ponovno vložili prošnjo. Ali naj takrat kuharici odpovedo delovno razmerje, kajti po izkušnjah sodeč jo bodo sicer plačevali zastoj šest mesecev. Če se bo ponovila stara praksa, bodo papirji s soglasjem romali iz Zreč v Ljubljano in zlasti nazaj šest mesecev. Če pa na »svojo roko« obdržijo tople malice za nočno izmeno in s tem seveda tudi kuharico, ki bo ponoči kuhala, bodo ravnali proti zakonu.

-ar-

MANJ POTRDLIL, POTOV
IN TUDI MANJ IZGUBLJE-
NEGA ČASA

Kljub noveliranemu zakonu o splošnem upravnem postopku, ki razbremenjuje občane iskanja vrste potrdil in dokazil, saj morajo le-ta preskrbeti upravni organi, če jih potrebujejo, zakonska določila le počasi prodirajo v življenje. Vzrok za to je premajhno zaupanje upravnih organov do občanov, pa čeprav občan prevzema z izjavo tudi vso odgovornost za resničnost svojih navedb. Bolj dosledno upoštevanje načelnega zaupanja bi zmanjšalo število potrdil in dokumentov, ki jih še vedno zahtevajo razni organi dokaj pogosto za dokazovanje malo pomembnih dejstev. Kajti potrdil je še vedno preveč kljub temu, da so v zadnjem času republiški organi ukinili 28 potrdil v 60 postopkih, poenostavili 24 potrdil v 40 postopkih, predlagajo pa še ukinitve nadaljnjih 13 potrdil v 25 postopkih.

MEDNARODNA PRIMERJAVA
DELOVNIH IZKUŠENJ
NORVEŠKA : JUGOSLAVIJA

Na »Norveškem družbena skupnost financira sleherni izobražbeno izpopolnjevanje, ki traja dalj kot pet dni.

Norveški kralj Olaf je pred nedavnim osebno prispeval 700 tisoč kron za strokovno izobraževanje odraslih.

In pri nas? Trudimo se, da bi izobraževanje odraslih postalo tudi z materialne strani sestavni del našega splošnega izobraževalnega in vzgojnega sistema...

V Sloveniji se je na spontano pobudo prebivalstva začela akcija zbiranja pomoči za Indijo že v začetku marca. Zbiranje te pomoči, ki jo organizira v Sloveniji Glavni odbor Rdečega križa Slovenije, so podprle vse množične družbeno politične organizacije, med njimi tudi sindikati. Doslej smo po podatkih RK Slovenije zbrali v naši republiki za pomoč Indiji 18.338.000 starih dinarjev. Prav te dni pritekajo na ži-

Pomoč Indiji

ro račun Glavnega odbora RK Slovenije znatno večja sredstva kot v prvih tednih te akcije, ker delovne organizacije prav zdaj sprejemajo sklepe o prispevku za ta humani izraz solidarnosti z ljudstvom Indije. Tako sindikalne podružnice zadnje seje predsedstva Republiškega sveta ZSS, naj sindikalne organizacije namenijo za pomoč Indiji tudi del svojih sredstev, začeli uresničevati šele te dni.

Akcijo zbiranja pomoči za Indijo bomo v Sloveniji zaključili predvidoma 15. aprila. Zato priporoča predsedstvo Republiškega sveta ZSS, da sindikalne organizacije nakažejo sredstva, ki so jih namenila za pomoč Indiji, do tega roka na tekoči račun Glavnega odbora RK Slovenije. Naslov tekoč. rač. je 505-746/2-76 JRK, Sklad za pomoč Indiji.

REZERVIRANO ZA KOZERIO • REZERVIRANO ZA KOZERIO • REZ-

Takoj po kosilu je Miha Vseved zataknil za vrata osebno vizitko s pripisom VRNEM SE ZVEČER in se po tistem zaklenil v svojo sobico.

Najboljši prijatelj mu ne bi zamerili te potegavščine, če bi ga videli, kako pogreznjen v naslanjač kuje velepomembni govor za roditeljski sestanek. Starše je sklenil diplomatsko pridobiti za skupno akcijo zoper slabe učne uspehe v osmem razredu, kjer je razrednik.

»Bodočnost je velika palača z obloženimi mizami, ki jo bo zgradila moč razuma in znanja...« Zadovoljen z blagolasjejem uvodnih fanfar, ob katerih se bo direktorju tovarne za kavne mlinčke za gotovo stožilo, da ni končal vsaj osemletke, je dalje predel misli: »Moč razuma je prirojena. Po vaši zaslugi je mladini ne manjka, žal, pa jo nerazumno trati. Namesto, da bi z obema rokama zjemala znanje iz neizčrpane zakladnice, ki ji jo prosvetni delavci na stežaj odpiramo, hodi slepo mimo nje. Za-

Ponesrečena akcija

radi te slepote polovica učencev ne konča v rednem času osemletke, veliko pa nikdar... Ni je države v Evropi, ki bi imela v učnih načrtih za višje razrede obvezne šole toliko predmetov, toliko pouka... Toda kaj pomaga, če ta učnost kljub našemu prizadevanju in požrtvovalnosti ne preide iz načrtov v glave učencev? Vsak oče in vsaka mati si želi, da bi ju sin ali hči v znanju in položaju prerasla, pogovorimo se, kako bi s skupno akcijo dosegli ta cilj, za katerega sam živim.«

Govor je imel na roditeljskem sestanku velik učinek. Ženske, ki so se sede v prvih klopih, so smrskale od ginjenosti, moški pa so se odhrkavali, dokler ni močno zaškripala zadnja klop, v katero se je stisnil občinski kurir Jaka Sinička.

»Skupna akcija, ja,« je Sinička potegnil z Vsevedom, »pri vseh akcijah pomagam, pri tej bom pa še raje, ker se tiče našega fanta in njegovega cvetka iz zgodovine. Če dovolite, bom še povedal, da mora za kazni, ali pa, kakor pravi tovariš profesor, zaradi onega... graščine in polnih skled, ki ga čakajo notri, takoj sesti h knjigam in zvezkom, ko pride iz šole. Se po drva hodim sam, da ga ne bi motil. Lejte, sedi kakor pilepljen za mizo, večeraj je pa že spet »fasal cvek« iz zgodovine. Ne zagovarjam ga, sprašil sem mu hlače, ampak, kar je res, je res, za naloge in učenje je včasih premalo časa, ko jih popoldne tolikokrat kliče nazaj.«

Po razredu je završalo. Nekateri so jeli Sinički polglasno pritrdjevati. Računovodja Primanjkljajček pa je brž na pamet zračunal, da otroci po 34 ur na teden obvezno zajemajo iz zakladnice znanja, če odšteje popoldansko petje, telovadbo in take manj važne neobvezne obvezne predmete. Za pisanje domačih nalog in učenje je pa dvanaest ur na teden premalo, če je otrok povprečno nadarjen. Njegov se zasebno uči še angleščino in violino... Kot pribito pa vsakdo 48 ur predsedil v šoli in ob knjigah in zvezkih...

Po tej učni bilanci, s katero je tovariš Primanjkljajček seznanil navzoče, se je dvignil zadružno hlevar Brkač. »Takole mislim,« je rekel počasi, »če teličku nalijete polno golido najboljšega mleka, ne bo vsega popil, ker ima premajhen vamp.«

Direktor tovarne za kavne mlinčke se je škodoželjno namuznil. Vseved je dobil, kar je iskal. Ni se mu pa hotel zameriti. Njegov sin, falot leni, je eden med najslabšimi v razredu... Če vzame Vseveda v svoje direktorsko varstvo, se bo fant na koncu leta mogoče le zmazal.

»Tovariši in tovarišice,« je pokroviteljsko začel in počakal, da se je osinjak pomiril. »ne napadajmo nedolžnega. Tovariš profesor je samo kolesce v stroju, ki ga drugi napak ertijo. Njegovo ponesrečeno akcijo — ne mislim, da je čisto nepotrebna — zamenjajmo z drugo. Če dovolite, bo naša občinska skupščina predlagala pristojnim organom, naj posebej uzakonijo 42-urni delavnik za šolsko mladino, da se izboljšajo učni uspehi.«

Predlog je bil soglasno sprejet. Le učitelj Vseved je med splošnim dviganjem rok utrujeno cefral svoj tolikanj obetajoči govor.

Ma —

REZERVIRANO ZA KOZERIO • REZERVIRANO ZA KOZERIO • REZ-

JE IBRAHIM SELIMOVIČ DOBIL ODPOVED ZATO, KER JE KRITIZIRAL VODILNE USLUŽBENCE?

DELAJCI NIMAJO MOŽNOSTI POVEDATI, KAJ JIH TEŽI

● Ob lanskih restrikcijah v investicijski izgradnji so tudi v SGP Gorica iz Nove Gorice zmanjšali obseg del. Zaradi tega so odpovedali delovno razmerje 55 delavcem.

● Med njimi je bil tudi kvalificirani zidar Ibrahim Selimović. V SGP Gorica je bil zaposlen že več kot deset let in je vseskozi veljal za dobrega delavca. Za vestno delo je prejel celo pismene pohvale. In zdaj so ga odpustili. Ibrahim Selimović se čuti prizadetega. In iz prizadetosti, ker so ga odpustili, se je pritožil predsedniku republike.

● Kaj je vodilo Ibrahima Selimovića, da se je pritožil? Je morda izgubil zaupanje v sodelavce, samoupravne organe in sindikat v podjetju?

SLABOSTI VODILNIH
USLUŽBENCEV

Odgovor na to so skušali dobiti člani sindikata na razširjenem sestanku izvršnega odbora sindikalne organizacije v podjetju. Sestanku je prisostvoval tudi tov. Lojze Capuder, predsednik sindikata gradbenih delavcev Slovenije. Prisostvovali je tudi 60 Selimovićevih sodelavcev. In kaj je bilo slišati na tem sestanku?

Delavci so najprej podprli

Selimovića, kritiko glede razmer v njegovi delovni enoti. Zraven pa so tudi sami kritizirali Okrogliča mlajšega, šefa delovne enote, kjer je delal Selimović, in mu očitali, da je prevzel privatno gradnjo garaž ter jemal gradbeni material z najbližjega gradbišča. Šefu delavskega naselja Mozetiču pa so delavci prav tako očitali slabe odnose do abonentov in ker ni sklical sestanka z njimi, da bi se pogovorili o napakah v delavskem naselju in menzi.

Razprava na sestanku je še osvetlila dejstvo, da glede discipline, delovne sposobnosti in prizadevanja na delu Selimović ni kaj očitati. Zavoljo tega je dvomljiva tudi utemeljitev, da so pri odpovedih v SGP Gorica izbirali med slabšimi delavci. Ibrahim Selimović ima družino, so še povedali delavci, ki jo je ustvaril v Novi Gorici in se z njo naselil v skromni sobici. Družina živi izključno od njegovih osebnih dohodkov. Zato je Selimović življenjsko zainteresiran, da ostane v gradbenem podjetju Gorica. Najbrž mu je tudi zaradi tega njegov tovariš ponudil svoje delovno mesto, samo da bi Selimović ostal v gradbenem podjetju. Podobno so menili tudi drugi delavci na sestanku. Sindikat je nato predlagal de-

lavskemu svetu, naj bi preklinal odpoved Selimoviću. Delavski svet se s tem predlogom ni strinjal. Imenoval je posebno komisijo, ki bo vse raziskala, ne samo glede odpovedi Selimoviću, marveč tudi slabosti in nepravilnosti vodilnih uslužbencev, ki so jih omenjali delavci na sestanku sindikata. Posebno komisijo, ki naj bi prišla resnici do dna, pa je imenoval tudi republiški odbor sindikata gradbenih delavcev.

POLOVIČNA RESNICA

Na upravi SGP Gorica so izredno previdni v izjavah okoli odpovedi Selimoviću in sploh o nepravilnostih, ki jih delavci očitajo nekaterim vodilnim uslužbencem. Pogovarjali smo se z Brunom Uršičem, referentom za pripravo dela in Francem Bucikom, glavnim kalkulantom. Oba sta namreč člana komisije, ki jo je imenoval delavski svet v »zadevi Selimović«. Tovariš Uršič je v razgovoru zatrjeval, da po pravni plati Selimovićevi odpovedi ni kaj oporekati. In morda ji res ni? Toda slišati je, da so Selimoviću odpovedali delovno razmerje menda tudi zaradi tega, ker je lani na nekem sestanku kritiziral vodilne uslužbence.

»Ni jih kritiziral samo Seli-

jo, ne bo mogoče kriti vseh potreb, zato bodo za to potrebna dodatna sredstva iz sklada skupne porabe.

● Praksa v nekaterih naših delovnih organizacijah je že pokazala, da pravilno vodena in usmerjena rekreacija zaposlenih preprečuje marsikatero družbeno zlo (obolenja, nesreče, nizko produktivnost, nerazpoloženje itd.) in da se sredstva, vložena v to dejavnost, kmalu in vsestransko obrestujejo. To dejstvo iz dneva v dan močnejše trka na vrata samoupravnih organov, svoj zlasti vprašanje rekreacije industrijskih delovnih ljudi, katerih vsakdanje delo postaja iz dneva v dan vse bolj monotono in ubijajoče, ne sme in ne more še vnaprej ostajati stvar dobre volje posameznikov, temveč pomembno družbeno politično vprašanje.

U.

SEJA PREDSEDSTVA RO SINDIKATA STORITVENIH DEJAVNOSTI

Za komunalno dejavnost premalo sredstev

»Razvoj komunalnih dejavnosti vedno bolj zaostaja za potrebami prebivalstva in gospodarstva, zlasti pa še za potrebami nadaljnje izgradnje stanovanj,« so približi na zadnji seji predsedstva republiškega odbora sindikatov storitvenih dejavnosti. Dosedanja vlaganja komunalnega značaja so v Sloveniji predstavljala le 27 odstotkov vlaganj v celotno stanovanjsko izgradnjo, namesto 35 do 40 odstotkov, kolikor bi morala znašati ta vlaganja v skladu s potrebami. Zavoljo porasta vzdrževalnih investicijskih stroškov in zaradi višjih cen pa se je zmanjšal tudi fizični obseg investicij za približno 30 odstotkov. Lani je bilo po podatkih podjetij, ki so jih obiskali nekateri člani predsedstva, vloženi v razširjeno reprodukcijo le 29 odstotkov, od tega 34 odstotkov lastnih sredstev komunalnih podjetij.

»To je nevzdržno,« so menili člani predsedstva, »če upoštevamo samo, da ima Ljubljana pri dnevnih potrošnji 70.000 kubikov vode zmogljivosti rezervoarjev le za 5000 kubikov vode, namesto še dodatnih 32.000 kubikov, kolikor bi bilo potrebno za deseturno rezervo.«

Enak problem je tudi pri zmogljivostih ljubljanske plinarne, saj sedanji dve proizvodni enoti s skupno zmogljivostjo 30 tisoč kubikov plina polno obratujeta, brez vsake rezerve. To sta le dva primera v Ljubljani, prav taki problemi pa so tudi v Kopru, Mariboru, Kranju in drugih večjih slovenskih mestih.

Komunalna podjetja so zaradi pomanjkanja sredstev tudi za letos skrcila vlaganja na najnujnejše. Lastnih sredstev bodo imela le približno 20 odstotkov. S tem denarjem pa letos ne bodo zagotovljene vse potrebe komunalnih dejavnosti. Nujno bo poiskati možnosti, kje bi komunalna podjetja za svojo dejavnost dobila še dodatna sredstva, morda tudi v obliki kreditov na daljše odplačilne roke. Sicer se bo v nasprotnem primeru vse ostreje postavljalo pred družbo, zakaj ni dovolj komunalnih naprav, ki so za prebivalstvo slehernega kraja življenjsko pomembne.

M. Z.

V zadnjih letih se je rekreativna dejavnost v naših delovnih organizacijah močno razvila. Tako imamo danes že več kot 320 delavskih športnih aktivov s približno 38.000 člani. Številki pomenita sicer lep napredek na področju rekreativne dejavnosti v naših delovnih organizacijah, vendar še ne zadovoljuje. Le vsaka dvajseta delovna organizacija ima namreč svoj aktiv oziroma le 8 odstotkov zaposlenih občasno izrablja svoj prosti čas za aktiven odid, medtem ko je na primer v Sovjetski zvezi 75 odstotkov delovnih organizacij že uvedlo aktiven odmor med delovnim časom in po njem.

Občasna komisija za proučevanje problemov rekreacije pri republiškem svetu ZSS bo s tem v zvezi čez nekaj dni na seji predsedstva skušala vsaj delno razčistiti naslednja vprašanja:

● kako se bodo sindikalne organizacije vključile v kreiranje najracionalnejše politike odidha nasploh in še posebej v delovnih organizacijah,

● kako povezati vse tiste čimtelje, ki lahko na amaterski in profesionalni osnovi prispevajo k rekreaciji v najširšem smislu,

● kako oblikovati odnos zaposlenih do delovne kndicije in končno,

● ali ne kaže za te naloge zadolžiti stalnega odbora za odid in rekreacijo pri republiškem svetu, ki bi organizacijam in politično povezoval vse zainteresirane organizacije in strokovnjake s tega področja.

Niz raziskav nas namreč opozarja, da brez racionalne organizacije dnevnega, tedenskega in letnega odidha ni ustreznih učinkov pri delu. Rekreacija delovnih ljudi postaja zato vse bolj pomembna in nujna naloga delovnih kolektivov. Tako bo morala sleherni delovna organizacija v prihodnje proučiti, kakšne posledice ima utrujenost delavca na produktivnost dela ter na podlagi tega ustrezno organizirati dnevni, tedenski in letni odmor. Zmotno je namreč razpravljati le o letnem odidhu, hkrati pa zanemarjati nujno potreben dnevni in tedenski odmor. Še posebno danes, ko uvajamo reformo in 42-urni delovni teden.

Doslej so delovne organizacije vplačevale federaciji prispevek 1,5% od bruto osebnih dohodkov za pokrivanje 75% regresa delavcem in njihovim družinskim članom ter upokojenem in invalidom ter prevozu na letni dopust. Iz sklada skupne porabe pa so delovne organi-

POVSEM VSAKDANJI MOTIV IZ LJUBLJANSKEGA SATURNUSA
FOTO SLUŽBA DE

Tovarna hrane: da ali ne

»Vprašanje trenutno ni najbolj umestno, saj ni sredstev za to,« boste rekli. »Če bo hrana draga, pa takšne tovarne ne potrebujemo. Raje si bomo na hitro sami kaj spicali, saj smo navajeni.«

Umestne pripombe, na katere pa ing. Bogdan Smole — ki je skupaj s strokovnjaki iz Novega Sada in Zagreba izdelal po proučitvi tujih izkušenj idejni načrt za tovarno hrane v Ljubljani — odgovarja takole:

»Ni se bati, da bi tovarna hrane začeli graditi med najhujšimi investicijskimi restrikcijami. Če bi se takoj zdajle s sodelavci lotili izdelave glavnih in izvedbenih načrtov za instalacije in opremo, bi bilo delo opravljeno šele čez kakih šestnajst mesecev ali še kasneje. Pred spomladjo 1968 ne bi pričeli kopati temeljev za tovarno.

V letošnjih proračunih ljubljanskih občin niso predvidena niti sredstva za izdelavo glavnih načrtov, ki bi predvidoma stali kakih 40 milijonov dinarjev. Da bi jih plačal Trgohtlad, pa ni moč pričakovati, saj so celo račun za idejni osnutek tovarne hrane, ki je stal devet milijonov, plačali trije: mestni svet, občina Center in Trgohtlad.

Če se arhitekti prihodnje leto lotijo načrtov, bomo tovarniško pripravljeno hrano v najboljšem primeru jedli 1971. leta...

Upajmo, da se bodo dotlej razmere izboljšale, zato nemojemo le ne bo odveč, če vsaj zamislimo o trditvah ing. Smole, češ da bodo tovarniško pripravljene jedi boljše in precej cenejše, kakor so v naših obratih družbene prehrane.

Švedi, ki imajo v Evropi najvišji življenjski standard,

se 68 % hranijo z zmrznjenimi, tovarniško pripravljenimi jedmi. V Švici jih vedno več pradijo, zlasti odkar se branijo tujih sezoncev in zaposlujejo namesto njih svoje gospodinjke, kuharski tekoči trak pa osvajaajo že tudi Danci in Američani.

Jedi bi bile iz več razlogov cenejše kot v klasičnih obratih družbene prehrane, da o gostinskih ne govorimo. V mariborski samopostrežni restavraciji so znašale investicije na obrok 56.500 starih dinarjev, medtem ko bi po naših predračunih iz 1964. leta stale kakih 24.230 starih dinarjev. Pri 100.000 obrokih, za kolikor je predvidena tovarna hrana, torej več kot 3 milijarde orihranka. Celotna tovarna hrana pa bi stala 2 milijardi starih dinarjev.

Ekonomičnost takšnega pravljanja jedi pa se vidi tudi

v primerjavi zaposlenega oseba. Mariborski obrat zaposluje ob 10.000 obrokih približno 80 delavcev, pri 100.000 obrokih bi jih moral 800, medtem ko bi za isto število obrokov zadostalo v tovarni le 500 ljudi.

Če ovrednotimo še čas, ki bi ga gospodinjke prihranile s tem, da bi jedi samo pogrele, dobimo nove tri milijarde prihranka. Pa sem ura zaračunal po 120 din in namesto 100.000 obrokov samo 50.000. Tega računa morda ne boste resno jemali, vendar bi moral biti za skupnost pomemben, saj bi zaposlenim delavkam ostajalo več časa za vzgojo otrok, počitek, izobraževanje in za družbeno delo. Prav ta dobra stran industrijskega prehranjevanja pa po mojem narekuje, da tovarno skupno zgradimo iz skladov, ki so namenjeni za izboljšanje življenjskih razmer.

OD VSEPOVSOD

Industrija »zvezanih rok«

Predstavniki zagrebških industrijskih podjetij — zlasti predelovalci so še posebej glasni — ki pa bržčas niso edini in osamljeni v svojem negodovanju, se čedalje bolj pritožujejo, da so zvezanih rok v poslovnem sodelovanju s tujino. Na eni strani so namreč mamljive ponudbe tujih podjetij in poslovnih družb, na drugi strani pa naši devizni in carinski predpisi.

Zagrebški predstavniki industrijskih podjetij tako zmagujejo z glavami: kako najeti kredit pri inozemskem partnerju, pa naj bo pod še tako ugodnimi pogoji, če pa ne moreš zagotoviti, da ga boš tudi vrnil v dogovorjenem roku. Kredit je namreč treba vrniti v devizah, če pa devize bodo ali jih ne bo, je odvisno od stanja na deviznih računih Narodne banke in še pogostje od njene »dobre volje«.

Podobno je tudi v carinskem režimu. Za primer vzemimo katerekoli ladjedelnice. Če v ladjedelnicah hočejo uvoziti posamezne dele, pogosto je to celo zahteva naročnikov, če hočejo v tujini nakupiti potrebni reprodukcijski material, morajo plačati na meji carino, pa čeprav imajo pri sebi vse papirje, da gre za »potrebe izvoznega posla«. In seveda tudi ni misliti, da bi jim kasneje, ko svojo ladjaro že izvozijo, cariniki povrnilo zaračunano in pobrano carino. Nič drugače ni pri kateremkoli drugem proizvajalcu, ki kupuje v tujini material in sestavne dele, da bi jih nato obogatene s svojim delom spet prodal v tujino.

Znajti se je treba

Obrtno podjetje Stolar v Pirotu je avgusta lani zaposlilo novega šefa, pravzaprav šefinjo nabavno-prodajnega oddelka. Toda ta novi šef se ni niti enkrat samkrat v vseh šestih mesecih pojavil v podjetju, čeprav so bili zanj izplačani osebni dohodki, seveda v kavarni in ne v mezdnem oddelku in čeprav so npr. dnevnice za njegova službena potovanja dosegle v šestih mesecih 213.000 S dinarjev.

Za kaj pravzaprav gre? Na direktorjev predlog in po »blagoslovu« delavskega sveta so v podjetju Stolar formalno zaposlili novega šefa prodajno-nabavnega oddelka, je pa vsak mesec zelo konkretno prejemal osebne dohodke, in ki je bila žena dovolj vplivne poslovne osebe v Pirotu, da je lahko pomagala v podjetju iz zagate sprico pomanjkanja nekaterih materialov. Pač samo majhna uslugica direktorja in delavskega sveta podjetja Stolar tej zelo vplivni pirotski poslovni osebi. Žal pa je idilo novega nabavno-prodajnega šefa, ki ga delavci v Stolarju nikoli niso videli, pretirgal poziv na zatožno klop.

RAZVOJ CESTNE MREŽE V SLOVENIJI

Kako iz »začaranega kroga«?

Priče smo »polževj« gradnji koprške železnice in ukinitvi nekaterih železniških prog v Sloveniji. Na drugi strani pa vsak dan vidimo vse več avtobusov in težkih tovornjakov, ki vozijo po naših vse bolj in bolj razbitih cestah. Kaj se pravzaprav dogaja? Kako je mogoče, da se vse to lahko dogaja v družbi, ki je tudi v prometu postavila zakonitosti razvoja?

Zavoljo tega je nujno, da se iskreno pogovorimo o vsem, kar se v prometu dogaja, in lahko rečemo, da je to »začarani krog«.

Železnica mora imeti za svoje normalno delo službo, ki vzdržuje, popravlja železniške proge in postajne tire. Ima še specialne službe, ki skrbijo za spodnji ustroj prog, za mostove, predore, signalne naprave, železniške postaje itd. Za vleko skrbi dokaj dobro organizirana vlečna služba, parna, motorna, elektromotorna. Zraven pa ima železnica še dokaj sposobno prometno in vlakovno odpremo službo. Torej če že bežno pogledamo presek železniškega prometa, lahko takoj vidimo, da se morajo vse železniške službe pošteno potruditi, da zagotovijo zahtevam sodobnega prometa: udobnosti, varnosti, hitrosti in večji transportni zmogljivosti. Seveda pa ekonomija transporta zahteva konkurenčnost na transportnem trgu, tako v sposobnosti železniškega transporta, kot v ceni osebnega in blagovnega prevoza. Jasno je, da mora biti v ceni železniškega transporta vračunano vse, od gradnje do vzdrževanja prog, do vseh drugih stroškov. In zavoljo tega, ker vse železniške proge niso grajene za vse vrste prometa, imajo na železnici razdeljen vozni park in vleko po kvalitetah.

tah in tehničnih sposobnostih posameznih prog. Temu primeru so tudi nekatere proge bolj ali manj rentabilne in temu primerno na železnici oblikujejo sklade.

KAKO PA JE V CESTNEM PROMETU?

Če je za železniško transportno službo značilna, da so vse službe združene v enotno transportno tehnično organizacijo, je v cestnem transportu povsem nasprotno.

Za prevozne usluge skrbijo cestno transportna podjetja, ki kupujejo in uporabljajo vozila za tovorni in osebni promet ter jih tudi sama vzdržujejo. Za gradnjo in vzdrževanje cest pa skrbijo cestna podjetja. V njihovo oskrbo sodijo ceste I. in II. reda, delno pa tudi ceste III. reda. Ceste, kakršnekoli so že, so vendarle osnovna sredstva cestnih podjetij. Toda cestna podjetja nimajo pravice zaračunavati cestno transportnim podjetjem uslug za opravljene prevoze na cestah. V tem je osnovni problem cestnega prometa, in sicer kdo, kdaj in koliko naj plača v:

- sklad za normalno vzdrževanje cest,
- v sklad za investicijsko vzdrževanje cest ter v

- sklad za razširitev cestnega omrežja.

Pri železniškem prometu je jasno, da na železnici dobijo sredstva za vse omenjene sklade iz sredstev za prevozne usluge. Morda ta sistem formiranja skladov v železniškem razvoju še ni v celoti izdelan, toda večji del sredstev se že tako oblikuje. V cestnem prevozništvu in prometu pa ni tako. Cene storitev prevoza po cestah še ne zajemajo elementov vrednosti vzdrževanja in obnove cestnega vozila.

OMEJITVE OSNIH OBREMEITEV SO NUJNE

Tako cesta kot železnica sta grajeni za določene prevozne obtežbe, ki smejo biti v dovoljenih mejah po Zakonu o cestah in železnicah oziroma ustreznih pravilnikih. Sprito tega so vse železniške proge ocenjene z dopustno osno obremenitvijo.

To naj bi veljalo tudi za ceste. Toda ceste pri nas niso tako ocenjene. Le pri spomladanskih odjavah inšpektorji za ceste opravijo delno omejitev osnih obremenitev, da bi vsaj malo ohranili cestna vozila. To so storili tudi to pomlad, kar pa je pri transportnih podjetjih povzročilo precejšnjo nejevoljo.

Zakaj prihaja do teh nesoglasij in slabe volje?

Odgovor na to vprašanje je preprost. Cestno transportna podjetja želijo imeti čimveč tovornjake, ki bi lahko prevozili čimveč tovora pri čim manjših transportnih stroških, pri čemer pa jih prav malo zanima, kako in s kolikšnimi sredstvi naj bi vzdrževali vozila. Ne zanimajo jih cestni problemi, marveč samo njihove potrebe. Pravijo celo: »Ceste morajo biti sposobne za prevoz in zato tudi omejitve obremenitev ne priznamo.«

Zato bi nujno morali čimprej doseči, da bi cestno transportna podjetja plačevala cestnim podjetjem realne stroške, ki nastanejo pri izkoriščanju cest in bi ta sredstva namenili za oblikovanje skladov za vzdrževanje cestnega omrežja.

Danes imamo tudi že popolnoma točne podatke, koliko odstotkov obrabe cestnega vozila lahko pripisemo posameznim cestnim vozilom, tako da bi tudi po tej plati mogli izoblikovati sistem zbiranja sredstev za vzdrževanje cest. Predvsem pa bi se cestni promet lahko organiziral podobno kot železniški. Cesta kot vsak gradbeni objekt, ali kot vsako osnovno sredstvo, mora sama sebe izplačati v dobi, za katero je dimenzionirana, to je v petih, desetih, petnajstih ali dvajsetih letih. To mora postati zakon tudi v cestnem prometu, ker se bomo sicer še naprej vrteli v »začaranem krogu« in ceste vzdrževali z drobtinami, ki se bodo več ali manj po naključju nabrale. Dosedanji način financiranja cest je nevzdržen, nujno potrebno pa bo spremeniti tudi sistem dela cestno transportnih podjetij in cestnih podjetij. Izračunati moramo in ugotoviti nosilno sposobnost naših cest, omejiti transportne obremenitve ter hkrati zagotoviti amortizacijo cestnih vozil. Samo na ta način bomo lahko prišli iz »začaranega kroga«.

INŽ. MILOŠ POLIČ

Marsikomu med nami še vedno zveni v ušesih samoupravljalско navdušenje, ki smo z njim po zdravili reformo. »Končno bomo le vedeli, koliko velja naš izdelek na trgu!« je tekel takrat pomenek na sejah delavskih svetov. »Končno smo le sprostili ekonomske zakonitosti in dali večjo veljavo tržnim odnosom,« so si meli roke ekonomisti. »Reforma je začel korenitih gospodarskih sprememb,« smo slišali z govorniških odrov. Z eno besedo: vsi smo bili za reformo, na vseh delovnih mestih in na vseh ravneh.

Kako bi tudi ne bili, ko pa je reformo razumel vsak po svoje!

Nekateri skrbniki našega družbenega standarda so jo razumeli takole: »Nikar odtajevati cen, sicer se nam bo ves naš gospodarski sistem, ki smo ga toliko let skrbno gradili, sesul na kup. Življenjski stroški naših delovnih ljudi bodo strahotno poskočili. Zapreti bomo morali nič koliko podjetij.« In skrbniki našega družbenega standarda so dosegli, da je kakih 90 % vseh cen izdelkov in storitev administrativno določenih, da jih odjuga še vedno ni načela.

Vsiljivo skrbništvo

Nekateri načrtovalci družbenega razvoja so reformo razumeli takole: »Še tega je treba, da bomo nacionalno akumulacijo razdružili na toliko kosčkov, kar hočejo samoupravljalci doseči z zahtevo, naj bodo nosilec razširjene reprodukcije. Kakor da bi izgradnja energetskih in drugih objektov že sedaj ne zaostajala za potrebami našega industrijskega razvoja, ko zbiramo sredstva za to gradnjo z zakonskimi predpisi in avtomatično. Če bodo imele gospodarske organizacije v lasti denar za razširjeno reprodukcijo, ne bomo dobili od njih niti belica, naj jih še tako lepo prosimo. Decentralizacija akumulacije in načrtno gospodarstvo — to ne gre skupaj!«

Tudi nekatere družbeno politične skupnosti, ki so doslej skoraj izključno skrbjele za gradnjo investicijskih objektov, so razumele reformo po svoje: »Zamisel, naj združeni proizvajalec odloča o razširjeni reprodukciji, je pametna, ni kaj reči,« so pravili njihovi predstavniki na sestankih. »Toda se dolgo ne bo uresničevala. Le kako naj ekonomsko nerazgledani delavci odločajo o tako pomembnem vprašanju, kot je razvoj narodnega gospodarstva. Če ne bomo zbirali sredstev pri politično teritorialnih skupnostih in s pomočjo odločitve na tej ravni usmerjali izgradnjo investicijskih objektov, se bo gospodarstvo še naprej razvijalo avtarkično.«

Odločni so bili tudi razdeljevalci deviz, predstavniki Jugobanke: »Preveč smo zadolženi v tujini, da bi lahko dovolili, naj bodo devize blago. Če ne bomo za delitev deviz še naprej skrbeli mi, ki imamo v državi edini popoln pregled nad njihovim prometom in porabo, se bomo znašli v velikih gospodarskih škripah.«

In zgodilo se je, kar se je lahko (ob takšnem medravnanju, ki ga je seveda spremljalo tudi ustrezno ukrepanje vse omenjenih usmerjevalcev gospodarskega razvoja) zgodilo: namesto da bi z reformnimi ukrepi sprostili delovanje ekonomskih zakonitosti, kar je bilo hetenje reforme, s kompromisnim uresničevanjem teh ukrepov še vedno »krotimo« ekonomske zakonitosti, kar pa ne pomeni nič drugega kot škodimo reformi. Namesto da bi kazale na prioriteto investicijskih naložb in na optimalno učinkovitost delitve deviz ekonomskih zakonitosti (ki bi lahko delovale seveda le ob relativno sproščenih cenah), se odločamo za selekciranje pred reformo zaklečenih investicij in za gradnjo novih objektov še vedno na osnovi subjektivnih kriterijev, po sugestijah predstavniških teles družbeno teritorialne skupnosti, kriterije za delitev deviz pa določa kar izvršni odbor Jugobanke sam.

Takšna subjektivna primes v ekonomskih odločitvah daljnosežnega pomena za naš nadaljnji razvoj pa je gospodarsko izredno škodljiva, saj ne spreminja ne strukture gradnje investicijskih objektov, ki so jo utrdila ista politično teritorialna predstavnost kot pred reformo, ne miselnosti o prioriteti gradnje posameznih investicijskih objektov.

Ne samo to: če bomo še naprej usmerjali gradnjo investicijskih objektov in delitev deviz — ti dve vprašanji sta osrednji pri uresničevanju reforme — pretežno po subjektivnih kriterijih, ne da bi upoštevali ekonomske zakonitosti in signale trga, potem bo ustavno določilo, da sta delovni slovek in njegova delovna skupnost nosilec razširjene reprodukcije še dolgo prazna politično propagandna deklaracija, ne pa odraz samoupravne prakse.

Podatki govorijo, da so v letu 1965 gospodarske organizacije v strukturi skupnih investicij razpolagale le z 42 % skupnih investicij, drugi izvengospodarski faktorji (republika in druge družbene politične skupnosti) pa so upravljali še vedno z 68 % skupnih investicij.

Uspeh od reformnih ukrepov si lahko obetamo šele tedaj, ko bomo to razmerje bistveno spremenili v korist gospodarskih organizacij. Samo ta ukrep lahko pomaga ekonomskim zakonitostim do veljave, ne pa — deklarativna gesla in patronat nad presežnim delom proizvajalcev-samoupravljalcev,

V. B.

Ali veste...

...da je naša tekstilna industrija v primerjavi z zahodnonemško zelo počasna. V predenju je za 20 % počasnejša, v tkanju za 240 odstotkov, v izdelavi trikotnega perila za 540 %, pri vrhnjih oblekah pa za 900 odstotkov.

...da v Sloveniji letno na novo zboli za tuberkulozo komaj še 2.000 prebivalcev, od tega četrtna avtohtonih Slovencev. Pred nekaj leti je Institut za tuberkulozo na Golniku, ki sistematično pobija to socialno bolezen, registriral letno še kakih 10.000 novih obolenj. Predvidoma bomo lahko v kratkem zaprli nekaj sanatorijev in protituberkuloznih dispanzerjev.

...da je letos predvideno v Skladu za šolstvo SRS 2 milijona 930.000 novih dinarjev za študentska posojila. Lanska posojila iz tega vira: 2.048.000 novih dinarjev.

...da občine zapirajo že šole, ki so bile zgrajene za časa rajne avstroogrške monarhije. Učencev ni zmanjkalo, pač pa denarja v občinskih proračunih.

...da bi z milijardo 900 milijonov starih dinarjev, kolikor je znašala škoda ob izbruhu svinavke v letih 1965 in 1966, 20 let vedno cepili vsa goveda na družbenem sektorju kmetijstva v Sloveniji.

...da je naš učni načrt za osnovne šole po predmetih in številu učnih ur najbolj sežnejši v Evropi z izjemo Vzhodne Nemčije, kjer pa traja obvezno šolanje 9 ali 10 let.

...da so v Iskri še pred dvema letoma govorili o namestitvi 300 novih inženirjev. Napovedi niso uresničili, pač pa precej skrbili obstoječe število strokovnjakov s fakultetno izobrazbo.

...da v Tovarni dušika Ruše zgolj z izboljšano tehnologijo (brez rekonstrukcij in investicij) povečali proizvodnjo ferokroma z 2.000 na 5.000 ton letno oziroma za 150 %. Istočasno so izboljšali kakovost in zmanjšali normative za potrošnjo materialov. Namesto obrazložitve: 1950. leta je bilo v 700-članskem kolektivu 15 inženirjev in tehnikov, zdaj pa je med 1.000 zaposlenimi 100 inženirjev in tehnikov.

MATERIALNI POLOŽAJ KULTURNIH DEJAVNOSTI

KOMENTIRANE STEVILKE

Tam, kjer odpove vsaka logika

Med stališči, ki jih je oblikovala pretekli teden razširjena seja predsedstva Republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, ko so obravnavali materialni položaj kulturnih dejavnosti, smo slišali tudi tole:

Smo neposredno pred izdelavo srednjeročnih načrtov družbenega razvoja. Sindikati naj bi se vključili v razpravo, na osnovi katere se bo treba odločiti tudi za bodočo mrežo kulturnih institucij. Kajti za dejavnost tistih institucij, za katere se bomo odločili, ker smo prepričani, da brez njih ne moremo biti, bomo morali v prihodnje zagotavljati tudi stabilnejša finančna sredstva. Sredstva, ki bodo omogočala nadaljnjo rast kulturnih dejavnosti, delavcem v teh institucijah pa enakopraven družbeni in materialni položaj, a to ob taki materialni osnovi, ki bo omogočala kreativno samoupravljanje v njihovih kolektivih in nagrajevanje po resničnih uspehih dela.

Kako zelo je vse to potrebno, razberemo tudi iz gradiva, ki ga je zbral organizator tega sestanka. Med podatki o povprečnih mesečnih dohodkih v letu 1964 in 1965 so tudi taki:

Medtem ko je bil najnižji osebni dohodek igralca v ljubljanski Drami 80.000 starih dinarjev v preteklem letu, najvišji pa 200.000 din, in je povprečni osebni dohodek igralca v mariborski Drami bil v istem času 82.000 starih dinarjev, pa je povprečni osebni dohodek igralca v SLG Celje komaj 64.000 din. Najvišji osebni dohodek igralca v Celju v tem času je bil 80.000 din, torej prav toliko kot najnižji zaslužek začelnika v ljubljanski Drami. Ali je res z uspehi pri delu mogoče upravičevati tolikšno razliko? Ali pa je ta le posledica prapračunske logike? Sicer pa so osebni dohodki igralcev v celjskem gledališču tako sramotno nizki, da ob njih res odpove vsakršna logika.

Zato se nisem čudila udeležencu omenjene seje, celjskemu igralcu tov. Krošlju, ki je dejal, da je osnutek pravilnika o delitvi osebnega dohodka, v katerega je sam vložil že pred dvema letoma precej truda, zavrgel in raztrgal, saj je bila masa sredstev, ki so jo lahko oddvojili za osebne dohodke, če so hoteli igrati in ne stati križem rok, v čistem nasprotju z načelnim družbenim vrednotenjem njihovega dela.

»Če danes naš najbolje plačani igralec zasluži na uro komaj 461 starih dinarjev, sražili na svojem domu pa mora odriniti za uro njenega dela 500 din, komentar o družbenem vrednotenju našega dela v praktičnem življenju res ni potreben!«

Mar kdo pričakuje še kakšen komentar?

S. G.

KOMENTIRANE STEVILKE • KOMENTIRANE

dikot ponekod premalo zavzemal za to, da bi nekaterim tehnokratom dopovedali, da smo zoper avtomatski socializem, v katerem duhovne vrednote ne bi imele družbene veljave. Menda pa je tudi res, da so se sindikati premalo angažirali ob razpravah o delitvi nacionalnega dohodka med družbeno-političnimi skupnostmi. Solstvo namreč terja svoje, za ostalo, kar naj bi komune po ustavi poskrbele, pa zmanjkuje sredstev. In tako ob rebalansih občinskih proračunov iščejo nekateri prvenstveno »notranje rezerve« v kulturi.

O mreži kulturnih ustanov bo moral res tudi sindikat povedati, kaj sodi, saj je dvajsetletni povojni družbeni in gospodarski razvoj prinesel marsikaj novega v naših družbenih odnosih, čemur pa današnja mreža kulturnih dejavnosti ni vedno adekvatna. Ni razkošje le 105 muzejev, muzealij in muzejskih zbirk, razkošje je morda tudi to, če sedem ljubljanskih knjižnic nima skupne knjižnice, če vsaka sama zase nabavlja knjige, katalogizira itd. Toda prav tako bi se morali ka denarja in ni potemtakem znati upreti vsakršni primitivni

konceptu »šparanja«, n. pr. ideji o »kulturnih kombinatih«, ki da so »cenejši«, o ukinjanju prosvetno-pedagoške strokovne službe, češ da to lahko opravi občinska uprava itd. Kljub dolgaletnemu ekstenzivnemu razvoju je kultura v zidove po vojni v Sloveniji razmeroma malo »zapravila«, zapravljamo pa danes, ko še tistega, kar smo postavili, primerno ne ohranjamo, predvsem pa ne izkoriščamo.

Morda smo znali tudi premalo popularizirati pozitivne koncepte našega kulturnega razvoja? Posredovanje programov obstoječih kulturno-umetniških ustanov v različne kraje je prav gotovo eno takih vrednih kulturnih prizadevanj, ki ob skromnejših sredstvih zagotavlja kvaliteto, istočasno pa odpravlja ponekod žive težnje po lastnih tvorstvih institucijah. Koper in Kranj, ki sta želela lastni gledališči, imata letos bogat repertoar gledaliških gostovanj.

O stalnih virih za kulturno dejavnost je danes težko govoriti. In vendar govorimo o stalnejših, trdnjih sredstvih za kulturo in to upravičeno. Pomankljivo je le to, da istočasno ne govorimo dovolj o kvaliteti kulturnega dela. Le kulturna tradicija in kvaliteta kulturnih in umetniških programov lahko namreč postanejo tisto trdno izhodišče, ki nam je potrebno pri odmerjanju stabilnejših sredstev za kulturo in s tem za ustvarjanje pogojev samoupravljanja v kulturnih institucijah. Ali je npr. s kvaliteto dela upravičena taka razlika, da je danes najvišji osebni dohodek igralca v SLG Celje enak najnižjemu v ljubljanski Drami?

Samoupravljanje v kulturi ima danes torej šibko osnovo. Toda tudi tam, kjer jo imamo, ni vse dobro. Ali ni kršena samoupravnica pravica v primeru, ko je kolektiv Vibe filma pred dvema letoma prenesel določene samoupravne pravice na svoj programski svet, danes pa o tem, kaj bodo snemali, odloča upravni odbor republiškega sklada za pospeševanje kinematografije?

Mnogo, zelo mnogo je problemov, kjer bi sindikati morali bolj pomagati, da odpravimo s poti zapreke, ki zavirajo samoupravljanje v kulturi.

SONJA GASPERŠIČ

jo že sedaj moral imeti sleherni proizvajalec. Razen tega pa zahteva razvoj znanosti in tehnike neprestano dopolnjevanje izobrazbe; to pa velja za vse profile, od najožjih do najširših. Na tem področju so potrebe in možnosti naravnost neizbrnne, tu so tudi »skrite rezerve« za napredek vsake delovne organizacije. Delavske univerze bodo lahko na tem področju opravile pomembno poslanstvo — ne sicer same, pač pa v sodelovanju z delovnimi organizacijami in tistimi izobraževalnimi ustanovami, ki imajo sorodne naloge.

JOŽE VALENTINČIČ

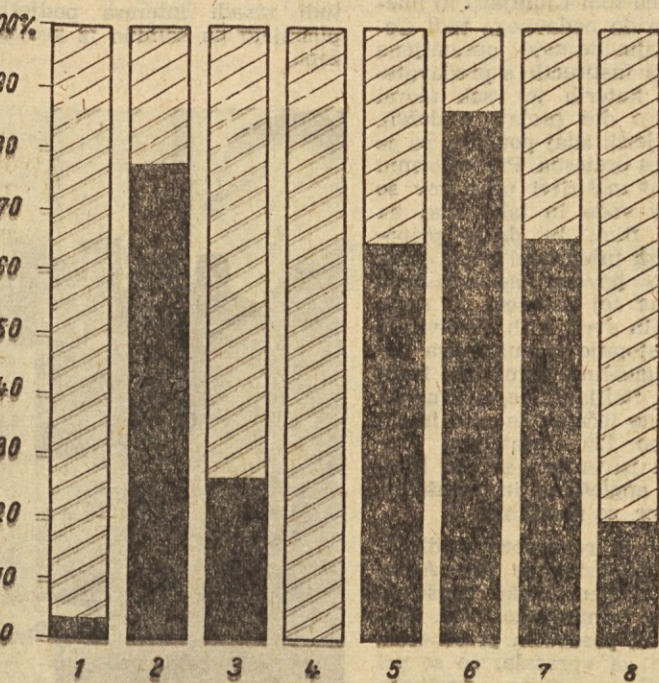
Povzetek iz študije: »Analiza izobraževalnih centrov in služb.« Raziskava stanja organizacije in dejavnosti izobraževanja v 18 delovnih organizacijah v Sloveniji, ki jo je izvedel konec leta 1965. Zavod za solstvo SRS. Pobudo za raziskavo so dali republiški sindikati, financirali pa so jo Zavod SRS za zaposlovanje delavcev, Komisija za kulturo, prosveto in tisk pri republiškem svetu v ZSJ za Slovenijo, republiška gospodarska zbornica in tedanji Zavod ERS za strokovno izobraževanje, zdaj Zavod za solstvo SRS.

IZOBRAŽEVANJE V DELOVNIH ORGANIZACIJAH

Pri zbiranju kakor tudi pri obdelavi podatkov o dopolnilnem izobraževanju zaposlenih v delovnih organizacijah smo upoštevali izobraževalne akcije, ki so jih izvedli izobraževalni centri in službe, ter akcije, ki so jih izvedle zunanje institucije. S tem smo hoteli ugotoviti, kolikšen del dopolnilnega izobraževanja so opravili izobraževalni centri in službe ter kolikšen del zunanje institucije, kar je prikazano z objavljenim grafikonom.

Pri tem je posebno značilno, da pripada v povprečju izobraževalnim centrom in službam delovnih organizacij poleg 95 % od vseh opravljenih ur strokovnega izobraževanja delavcev kar 74 % opravljenih ur pri dopolnilnem strokovnem izobraževanju vodilnega in organizacijskega kadra in 24 % ur dopolnilnega izobraževanja tehničnega strokovnega in administrativnega kadra.

Izobraževalni centri so se torej uveljavili tudi pri dopolnilnem strokovnem izobraževanju tega kadra. Nekateri namreč menijo, da imajo delovne organizacije pogoje le za strokovno izobraževanje delavcev, medtem ko naj bi se vodilni, organizacijski, strokovno-tehniški in administrativni kader dopolnilno izobraževal v zunanjih institucijah, ker da imajo le-te visoko strokovno usposobljen predavateljski kader. Toda najpogosteje dobivajo zunanje institucije, ki organizirajo tečajne ali seminarje, namenjene temu kadru, predavatelje prav iz delovnih organizacij, ker svojih redno namerenih predavateljev nimajo. Naj navedem kot primer rudnik lignita Velenje, ki je celotno izobraževanje zaposlenih organiziral s svojim predavateljskim kadrom s pomočjo delavske univerze. Ta vmesni člen je bil

pri organizaciji in izvedbi izobraževalnega procesa v tem primeru res nepotreben. To so sami spoznali in sedaj organizirajo izobraževanje zaposlenih v sodelovanju z lastnim izobraževalnim centrom.

Vsekakor je sodelovanje zunanjih institucij pri dopolnilnem izobraževanju zaposlenih

Splošno in družbeno-ekonomsko izobraževanje zaposlene poleg samih delovnih organizacij pretežno DU. Pri dopolnilnem strokovnem izobraževanju posameznih kategorij kadrov pa sodelujejo ed zunanji instituciji poleg DU še mednarodni izobraževalni centri in strokovne šole, zavodi (tudi iz drugih

lovnih zahtev, števila zaposlenih v delovnih organizacijah in pogojev za izobraževanje (predavatelji in instruktorski). Od teh in še drugih elementov je odvisno, kako bodo v delovnih organizacijah organizirali dopolnilno izobraževanje zaposlenih, da bo uspešno in ekonomično.

DUŠAN STARE

»SKRITE REZERVE« V DOPOLNJEVANJU IZOBRAZBE

Obračunu dela Zveze delavskih univerz Slovenije v letu 1965 in njenemu programu dela za l. 1966 je bila posvečena seja Sveta Zveze delavskih univerz Slovenije dne 21. t. m. Razprava na seji pa se ni omejila le na delo te republiške institucije, ki je nekak mentor in strokovni usmerjevalec delavskih univerz, ampak je nujno posegla tudi v pereča vprašanja na področju izobraževanja odraslih, kjer delavske univerze še marsikaj orjajo ledino in so glavni pobudniki širšega in načrtnega dela.

Zveza delavskih univerz Slovenije je v l. 1965 opravila vrsto nalog in neposredno pomagala delavskim univerzam pri razvijanju družbenega, strokovnega in splošnega izobraževanja odraslih. Izdelala je vrsto analiz in programov ter priredila mnogo seminarjev za stalne in občasne strokovne sodelavce delavskih univerz. O potrebni pomoči nam govori še podatek, da imajo vse delavske univerze v naši republiki le okoli 100 polklicnih strokovnih kadrov, število njihovih zunanjih sodelavcev — predavateljev pa že presega 3600. Ob vsej sedanjih pestrosti in raznolikosti dela je delavskim univerzam zato potrebna programska pomoč in pomoč pri vsebinskem in andragoškem izpopolnjevanju predavateljev.

Precejšen del dejavnosti Zveze delavskih univerz Slovenije je bil posvečen organizacijski utrditvi delavskih univerz. Ob gospodarski reformi je marsikdo dajal zelo pesimistične napovedi o prihodnosti delavskih univerz, zlasti še, ko so mnoge občine in gospodarske organizacije zaradi trenutnih problemov začele krčiti sredstva, ki so namenjena izobraževanju odraslih. Vendar so ti novi pogoji razmeroma manj prizadeli delavske univerze, zlasti ne tiste, ki so se v zadnjih letih močneje zasidrale v svoje okolje, dovolj izostrile posluh za potrebe in se znale prilagajati novim nalogam.

Vzporedno z omenjeno dejavnostjo pa je Zveza delavskih univerz opravila tudi nekatere naloge, ki so širšega družbenega pomena. Njeno neposredno sodelovanje tako pri spremljanju izvajanja priporočila prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS o izobraževanju odraslih, pri urejanju pereče problematike oddelkov za odrasle, kot v razpravah o izobraževanju odraslih v republiških organih — vse to je brez dvoma prispevalo k temu, da se je v preteklem letu odnos do izobraževanja odraslih sploh močno spremenil v pozitivno smer, da postaja integralni in enakovredni del našega vzgojno-izobraževalnega sistema.

Razprava na seji je pozitivno ocenila vso to dejavnost Zveze in podprla njene načrte za delo v letu 1966. Njen program predvideva vrsto nalog, ki nadaljujejo doseženo dejavnost na področju analitičnega in prostorskega dela, vzgoje kadrov in organizacijske graditve delavskih univerz. Razprava je glede nadaljnje pomoči Zveze drugim republiškim organov

la, pa je sredstev za funkcionalno dejavnost ponekod vedno manj itd. Družbeno enakopravnega položaja kulturnih delavcev pa ni mogoče uveljaviti le z zagotavljanjem osebnega dohodka, temveč tudi z uveljavljanjem možnosti za enakopravno pravico do dela.

Razprava na omenjeni seji je sicer izkazovala dovolj prizadevnosti kulturnih delavcev, a prav toliko resignacije spriču ilustracija konkretnega stanja.

Programi dela kulturnih institucij in pogodbe z ustanovitelj izgubljajo na pomenu, ker se vedno prilagajajo trenutnemu finančnemu stanju. Kruh kulturnim institucijam še vedno prepogosto režejo le finančni, ni pa ta kos kruha odmerjen na osnovi javne razprave. Slišali pa smo pohvalo na račun sklada za kulturo občine. Center v Ljubljani, ki je na osnovi pogodbe knjižnicam n. pr. priznal celo dodatna sredstva za presežni delovni program.

Po reformi nekatere občine zagotavljajo kulturnim institucijam sredstva le za »plače«. O čem drugem naj bi govorili kot o »plačah«, če pa za delo zmanjkaj stimulirali!

Nekateri sodijo, da se je sin-

ter ustanov ter glede nadaljnje dela delavskih univerz naglasila naslednja vprašanja:

● Dviganje splošne izobrazbe naših proizvajalcev ostaja tudi za bodoče ena od najpomembnejših nalog izobraževanja odraslih. V mnogih občinah ugotavljajo, da je polovica in več aktivnega prebivalstva brez popolne osnovne šole, iz osnovnih šol pa do teka vsako leto na stotine mladih brez dovršene osnovne šole. Tistih nekaj oddelkov osnovne šole za odrasle, ki jih odpiramo vsako leto, tega stanja ne more bistveno izboljšati! Hkrati s povečanjem števila oddelkov osnovne šole za odrasle pa bo nujno čimprej tudi izdelati ustrezne programe ter izoblikovati notranjo podoben šol, da bo delo potekalo v skladu z osnovnimi andragoškimi načeli in potrebami odraslih.

● Omejevanje sredstev za družbeno in splošno izobraževanje odraslih, kakršno opažamo v nekaterih občinah, utesno negativno vplivati na razvoj dejavnosti delavskih univerz, ker bodo le-te prisiljene prenesti težnjo svojega izobraževalnega dela na druga področja, kjer so sredstva na razpolago. Naj bodo želje takih delavskih univerz še tako v skladu z začetnimi nalogami teh ustanov, bodo morale omejevati dejavnost na področju družbenega in splošnega izobraževanja, če ne bo finančnih sredstev in plačnika. Če se tako realno ocenjujemo sedanje gospodarsko stanje, ne moremo soglašati z bistvenim omejevanjem sredstev za tiste oblike izobraževanja odraslih, za katere je družba najbolj zainteresirana.

● Na področju strokovnega izobraževanja odraslih se odpirajo tudi delavskim univerzam mnoge možnosti in naloge. Medtem ko redne šole pripravljajo vedno več strokovnega kadra za proizvodnjo, naj bi strokovno izobraževanje odraslih bilo namenjeno predvsem izpopolnjevanju zaposlenih. Razpon med zahtevami delovnih mest in dejansko izobrazbo tistih, ki na njih delajo, zahteva, da vsaj sposobnejšim omogočimo strokovno izpopolnjevanje in dokvalifikacijo. Ta se ne omejuje le na šolske oblike (polklicne, srednje in višje šole), pač pa zajema tudi krajske ali daljše funkcionalne oblike strokovnega izobraževanja v skladu s potrebami različnih profilov in delovnih mest. Lahko govorimo tudi o potrebi, da bi v delovnih organizacijah točneje opredelili nekak minimum strokovne izobrazbe (ne samo prakse), ki bi

Nemara je res, kar pripovedujejo. Da nam namreč kdaj pa kdaj »uide« donosen strokovni posel, ker strokovnjaki naših tovarn, ki naj bi ta posel v tujini prevzele in opravile, ne znajo vedno tudi tujega jezika.

Niso težave le tam, kjer primanjkuje ljudi s srednjo, višjo in visoko strokovno izobrazbo. Tudi tam, kjer le-ti so, se včasih »zatakne ali pa vse prepočasi premika«. Ljudje, ki bi v tehniških službah, v vodstvu tovarne ali v administraciji potrebovali znanje tujega jezika, pogosto niso sposobni niti najpreprostejše konverzacije v tujem jeziku. In če so že temu kos, pogosto ne poznajo tehniškega ali poslovnega izrazoslovja v tujem jeziku. Ni skrivnosti, da ta ali ona tehniška dokumentacija ali strokovna knjiga, revija, za katero je gospodarska organizacija odinila ne ravno skromna sredstva, obleži zaradi tega neuporabljena.

Naš turizem bi, tako pravijo, slej ko prej lahko bil že na višji kulturni ravni, če bi tisti, ki jih delovno mesto spravlja v stik s tujimi turisti, znali le nekaj več tujih jezikov.

In nemara bi bilo prav, če bi tisti delavci, ki danes odhajajo na delo v tujino, že pri nas dobili vsaj nekaj znanja tujega jezika, ki naj jim omogoča hitrejše in lažje vključevanje v novo življenjsko in delovno okolje. Vzporedno z jezikovnim poukom pa bi jim lahko posredovali nekaj prepotrebnih informacij o tem, kar bi, denimo, morali vedeti iz zakonodaje v deželi, kamor se odpravljajo, o tem, kakšne pravice bodo imeli ob zaposlitvi v tujini. In še kaj podobnega bi sodilo v njihovo »popotno torbo«. Seveda je kaj takega mogoče izvesti le, če bi z institucijami, ki poučujejo tuje jezike, sodelovali zavodi za zaposlovanje.

ZNANJE TUJIH JEZIKOV — POMEMBNA DRUŽBENA DEVIZA

Naša razmišljanja so nas napotila v Maribor, v dve izobraževalni instituciji: Delavsko univerzo na Mladinski cesti in Zavod za poučevanje tujih jezikov v stavbi Višje komercialne šole. Obiskali pa smo tudi nekaj gospodarskih delovnih organizacij.

Maribor je mesto, za katero so danes prav gotovo značilne mnoge ugotovitve, ki smo jih nanizali v našem uvodnem razmišljanju: Tu nekatera podjetja prevzemajo organizirano delo v tujini; tu je industrija, ki mora osvajati dosežke znanstvenega in tehniškega napredka; tu ne manjka zlasti avstrijskih turistov v gostinskih in trgovskih podjetjih; in končno vemo, da odtod v zadnjem času odhajajo ljudje tudi posamično na delo v tujino.

»ASTORIA« JE ZA KULTURNEJŠI TURIZEM

Delavska univerza v mariborski občini Center ima zelo razvejen pouk tujih jezikov. Prav ta čas poučujejo angleščino in nemščino v 19 oddelkih. Od nekaj manj kot 400 slušateljev je polovica odraslih, polovica otrok. Večji interes odraslih je za nemščino, saj so napolnili kar 8 oddelkov, dva oddelka pa sta angleška. Pouk tujih jezikov na delavski univerzi pa ne more biti najbolj kvaliteten, saj ustanovi manjka za sodobno direktno metodo poučevanja tujih jezikov tako rekoč skoraj vse, od avdiovizualnih sredstev, fonolaboratorija

dostopna ljudem z nizkimi osebnimi dohodki. Šolnina za dva semestra je le 12.000 dinarjev.

Razgovor z direktorico ustanove tov. Elo Ulrih in tov. Zdenko Glebov, ki dela v sektorju za splošno izobraževanje, torej tudi na področju poučevanja tujih jezikov, je nanizal nekatere zanimive ugotovitve.

Kljub temu, da so družbene potrebe po znanju tujih jezikov očitne na marsikaterem delovnem področju, so organizirali pri njih le dva zaključena oddelka iz nemščine za mariborske gostince. Tečaje je zahtevalo in zanje tudi plačuje stroške podjetje »Astoria«.

Kljub temu, da so zlasti v oddelkih za nemščino gotovo tudi posamezniki, ki namenjajo oditi na delo v Avstrijo ali Nemčijo, pa se mariborski zavod za zaposlovanje doslej še ni uveljavil kot organizator zaključenega tečaja, na katerem bi prav gotovo poleg znanja jezikov lahko posredovali slušateljem tudi prepotrebno znanje o tuji zakonodaji, o pravicah zaposlenih v tujini in podobnem. (Naj mimogrede povem, da je koprski zavod za zaposlovanje tak tečaj tujih jezikov pri tamkajšnji delavski univerzi že organiziral.) To pa bi bilo tudi vsekakor bolj koristno, kot pa poslušati v javnosti očitke, češ da delavska univerza »podpira s temi tečaji le ekonomsko migracijo«.

KDO JE MARIBORSKA »DRUŽBENA ELITA«?

Zavod za poučevanje tujih jezikov v Mariboru je že pred štirimi leti ustanovila Višja komercialna šola. Podobno ustanovo ima tudi Ljubljana in imelo jo je do nedavnega tudi Celje. Najmoderneje opremljena tovrstna institucija s predavatelji, od katerih je vsak moral vsaj leto dni prebiti v deželi, katere jezik zdaj poučuje, pa je že danes pretesna. Predreformni načrti o razširitvi prostorov so padli v vodo in tako zdaj na primer filmi in drugi pripomočki za tujejezični pouk otrok ostajajo povsem neizkoriščeni. Toda na tej ustanovi je samo v zadnjih dveh letih absolviralo četrto stopnjo intenzivnega pouka angleščine, nemščine, francosčine, italijanščine, ruščine (iz španščine tečajev še niso imeli) približno 120 slušateljev. Prevladuje izmenično seveda interes za angleščino in nemščino, letos npr. za nemščino.

Tudi iz razgovora z direktorjem te ustanove tov. Antonom Kolarjem lahko izluščimo marsikaj zanimivega. Tov. Kolar je bil predvsem presenečen, ko sem ga vprašala, če se pri njih uči res samo »družbena elita«. Tako se sliši po Mariboru.

Zavod, ki je samostojna delovna organizacija z lastnim financiranjem, ima tudi svoj statut. V njem piše, da daje ustanova prednost pri svojih uslugah delovnim organizacijam. Zato ob vsakem javnem

Po šestih letih so v Kidričevem spet organizirali tečaj za poučevanje francosčine. V preteklosti so namreč dva taka tečaja že imeli.

Tečaj so organizirali na pobudo strokovnega kadra samega. Težko je namreč sodelovati s francoskimi podjetji, težko je razumeti njihove načrte, njihovo strokovno literaturo, če zna človek samo svoj materin jezik.

Od februarja dalje redno potuje 15 strokovnjakov dvakrat tedensko v Maribor. Tu se pod streho Zavoda za poučevanje tujih jezikov uče francosčine. So šele na začetku. Kljub temu hitro napredujejo, saj študirajo po najmodernejših metodah. Meseca junija bo za njimi prva stopnja. Če bo šlo vse po sreči in seveda, če bo še dovolj dobre volje, potem se bodo vpisali naprej. Tisti najbolj pridni gotovo že danes premišlujejo o drugi, tretji in četrtri stopnji.

Prva stopnja tečaja bo veljala podjetje več kot pol milijona starih dinarjev. Sem pa niso všteti izdatki za potovanja v Maribor, zato bodo stroški za podjetje v bistvu še večji. No, kolektiv v Kidričevem je sprejel obveznost, da bo v polni meri podprl svoje uka željne tehnike in inženirje, da bo kril vse potrebne izdatke iz skupnih virov. V kolikor pa tečajnik ne bi vzel stvari resno in bi npr. pri končnem izpitu padel, potem mu kolektiv stroškov šolanja ne bo plačal. Tak je dogovor. U. A.

razpisu semestra delovne organizacije na razpis se posebej opozorijo. V tem semestru je tako 276 slušateljev iz podjetij, le 100 pa je »privatnikov«, čeprav domnevajo, da je med njimi precej takih, ki študirajo tudi zaradi interesa podjetja, plačujejo pa šolnino iz svojega žepa.

Maribor ima najmoderneje opremljeno institucijo za poučevanje tujih jezikov, ki se je vedno bolj poslužujejo tudi delovne organizacije v gospodarstvu

ORGANIZIRANO DELO V TUJINI TERJA ZNANJE TUJIH JEZIKOV

Republiški zavod za mednarodno tehniško sodelovanje je pooblastil Zavod za poučevanje tujih jezikov v Mariboru, da pri njih opravljajo izpite vsi tisti slovenski strokovnjaki, ki odhajajo na specializacijo v tujino in ki jezik sicer znajo, a morajo to dokazati na obveznem izpitu.

Zavod dobro sodeluje zlasti s tistimi delovnimi organizacijami gospodarstva, ki imajo boljše organizirane izobraževalne centre in kjer samoupravni organi skrbijo za kadrovske politike. Zavod podjetja sproti obvešča o študijskih rezultatih njihovih delavcev. Takšno je npr. sodelovanje z Metalno, ki ima na študiju jezikov stalno od 10 do 20 svojih delavcev, pa z Elektrokovino in Tovarno železniških vozil. V TAM ima Zavod že tretje leto poseben center. V tovarni je opremljen posebno učilnico, v kateri imajo pouk stalno dva ali trije oddelki. Tako so imeli že nekaj oddelkov za angleščino, prav zdaj pa imajo oddelek za nemščino II. stopnje. Jezikov se uči seveda manj delavcev in več inženirjev in tehnikov ter nekaj ljudi iz uprave. Starejši resda znajo več nemščine, toda v TAM je zdaj veliko mladih tehnikov, ki nemščine ne znajo. A strokovne literature je npr. na razpolago največ v nemščini.

Za skupino inženirjev in tehnikov iz Tovarne aluminija in glinice iz Kidričevega ima letos Zavod zaključen oddelek za francosčino.

Podjetje Konstruktor, ki bo prevzelo letos organizirano delo v Nemčiji, je poskrbelo, da bodo ljudje, ki bodo odšli na delo v tujino, solidno pripravljani. Za 17 inženirjev in tehnikov ter vodilnih uslužbencev, ki že nekaj nemščine znajo, osvojiti pa si morajo še strokovno terminologijo, so organizirali 70-urni tečaj iz nemščine. Zanimivo je, da jim na tem tečaju posredujejo tudi osnove iz tuje zakonodaje in je Zavod v ta namen pripravil poseben učbenik. Za 30 delavcev so pripravili tečaj elementarne nemščine, ki jih uvaja v vsakdanji

razgovor. Čudovita je resnost, s katero so se delavci lotili učenja nemščine, čeprav menda še ne vedo, kdo izmed njih bo resnično odšel v tujino, saj se jih uči jezika več, kot je na voljo delovnih mest.

Zavod sodeluje tudi z nekaterimi delavskimi univerzami, tako že dve leti z delavsko univerzo v Slovenski Bistrici pa v Murski Soboti, v Rogaški Slatini.

SLOVENŠČINA NI SAMO ZA SLOVENCE

Vsako leto ima Zavod en oddelek za pouk slovenščine za tujce. Letos so ga obiskovali Pakistanci.

Prirejajo pa tudi tečaje slovenskega jezika za učitelje dvojezičnih šol. Zdaj teče že drugi. Prvi je lepo uspel. Predstavniki madžarske narodnosti manjšine sicer znajo nekaj slovenščine, a njihov jezik je treba čistiti in bogatiti.

»DRUŽBENE ELITE« NI, SO SAMO DRUŽBENE POTREBE

»Družbene elite« torej ni, znanje tujih jezikov je le vse bolj

V treh letih je tečaje angleščine in nemščine v TAM obiskovalo kakih 200 zaposlenih. 35 jih je končalo vse štiri stopnje in imajo zdaj primerno znanje, da se lahko izpopolnjujejo v tehniški in komercialni smeri. Vendar so tečajniki prav zdaj v škripih.

Vodja izobraževalnega centra TAM Vlado Lozej nam je povedal:

»V tovarni imamo tečajnike, ki so končali splošni del učenja. Po učenem načrtu bi morali zdaj njihovo znanje obogatiti s tehničnim in komercialnim slovarjem. Težave so nastale, ker v Mariboru ne najdemo profesorja, ki bi dobro obvladal tudi tehnično izrazoslovje naše stroke. Tečajniki naj bi enkrat v štirinajstih dneh imeli posebno konverzijske sestanke, kjer bi si »pilili« svoj tehnični slovar. Takšne sestanke bi prirejali še dve leti. Če ne bomo v Mariboru našli profesorja, ga bomo pač morali poiskati v Ljubljani ali v Zagrebu. Stroški bodo s tem verjetno večji, toda spleta se nam, saj imamo zdaj v tovarni dovolj ljudi, ki že dobro obvladajo tuje jezike.«

T. Z.

Mariborska Metalna ima v tujini redno kakih 60 monterjev. Ko odhajajo na delo v tujino, pa mnogi izmed njih ne obvladajo tujega jezika. Moral pa bi obvladati jezik vsaj vodja gradbišča, ki je po navadi tehnik.

Vodja izobraževalnega centra v Metalni Franc Željak jadrkuje: »Veliko smo zamudili, ker smo z učenjem tujih jezikov začeli šele pred tremi leti.«

Iz Metalne se v vsak tečaj na Zavodu za pouk tujih jezikov vpiše približno 20 zaposlenih. Tovarna jim plača polovico stroškov, do lani pa jim je plačevala vse stroške. Kljub temu pa jih včasih delo v tujini najde nepripravljenega. Zato mnoge monterje, ki odhajajo na delo v tujino, v naglici nauče najnujnejših izrazov kar tovarniški prevajalci, ker za tečaj ni časa. Tako se dogaja, da se je npr. monter šele po vrnitvi iz Indije vpisal v redni tečaj. Spoznal je, da brez znanja tujega jezika ne gre.

Z. T.

in bolj pomembno za vso družbo.

Šolnina na Zavodu je resda visoka, 32.000 starih dinarjev za semester. Čeprav so plačniki tudi podjetja, pa posameznik ne mora nekaj prispevati. Manj na višji stopnji, saj je takrat tveganje manj verjetnosti, da bo študent iz malomarnosti opustil ali nemaril. Kolektiv Zavoda pa plačuje tudi vloge tistih slušateljev, ki osebnega prispevka zaradi nizkih osebnih dohodkov ne zmorejo. Takim slušateljem pogosto znižajo šolnino.

Tov. Kolar sodi, da naj bi vse dotlej, dokler bo večji interes za tuje jezike, kot pa so njihove zmogljivosti, delavska univerza pomagala zadostiti temu interesu, pa čeprav njemu pouk iz objektivnih razlogov ne more biti najboljši. Ustanovitve in občinska skupščina pa naj bi preko gospodarskega zbora skupaj z zainteresiranimi delovnimi organizacijami gospodarstva poskrbeli, da bi Zavod v celoti lahko v bližnji prihodnosti nudil kvaliteten pouk tujih jezikov vsem, ki bodo to želeli.

SONJA GASPERŠIČ

Veliko število zaposlenih v TAM potrebuje znanje tujih jezikov. Pripovedovali so mi, da ljudje, ki ravna s stroji, včasih napačno delajo, ker ne razumejo najosnovnejših navodil, ki so napisana v tujih jezikih. Znanje tujih jezikov je nujno potrebno tudi tehničnim strokovnjakom, saj brez tega ni mogoče zasledovati napredka v stroki. In vedno številnejši so strokovnjaki, ki odhajajo na delo za vzdrževanje njihovih vozil v tujini. Pri razširjanju tržišča morajo opremiti v tujih jezikih tudi vedno več navodil za uporabo vozil.

Vodja zunanjetrgovinskega oddelka Boris Kokol pripoveduje:

»Pred nedavnim sta bila v tovarni na praktični delovni ganska inženirja. Ker sta študirala na Angleškem in sta dobro obvladala angleški tehniški slovar, sta nam v tem času opravila rečenizo tehniških navodil za uporabo naših vozil. To je zahtevno delo in terja posluh za tehniško govorico, ki ga pa naši prevajalci nimajo.«

Z. T.